

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

35E JAARGANG

WOENSDAG 4 OCTOBER 1950

No. 1743

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;

F. de Vries; C. van den Berg (secretaris).

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;

F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

De artikelen van deze week	Blz. 791
Sommaire, summaries	791
Enige consequenties voor het bedrijfsleven van de maatregelen tot credietbeperking door Prof. Dr B. Pruijt	792
Spaarfaciliteiten door Dr J. R. A. Buning	794
De vierde loonronde door Mej. H. Goris en J. C. Ramaer	796
Oorzaken en bestrijding der werkloosheid door Ir M. H. Ekker	798
Een bedenkelijk voorstel inzake Duitse merken door Dr C. Schouten	800
Ingezonden stuk:	
De financiering van de woningbouw door K. B. van Steenwijk	801
Internationale notities:	
De Engelse „export drive” en de devaluatie	802
Ruslands invoer van „strategische materials”	802
West-Duitslands handelspolitieke problemen	803
Canada en de herbewapening	803
Credietfaciliteiten voor de Duitse consument	803
Geld- en kapitaalmarkt	804
Grafieken:	
De technische ontwikkeling in de Verenigde Staten	805
Statistieken:	
Bankstaten	805
In- en uitvoer van Indonesië	805
Stand van ’s Rijks Kas	806
Maisareaal en -productie	807
Aantal schapen en wolproductie in de wereld	807
Wereldproductie van wol naar soorten	807

DEZER DAGEN

groen, groen knollenland voor docerende economen, hetgeen niet wil zeggen bewoners van de studeercel. Een veld vol gevallen, dat er om vraagt om in artikel of boek als school-

voorbeeld te worden ondergebracht; gedroogd of op sterk water, al naar de aard en werkwijze van de betrokkene.

Het debat over lonen en prijzen gaat voort in Nederland. De Kamerdiscussie heeft aan de Minister van Sociale Zaken de belofte ontlokt, dat de maximumgrens bij de loonsverhoging opnieuw zal worden bezien; een waterzonnepijp om in de stijl van ons klimaat te blijven. Het algemeen beleid — negatief geformuleerd: geen algemene prijzenstop — heeft een meerderheid gevonden.

Voorts wenst de Nederlandse Regering niet, dat de kaas van het brood harer onderdanen wordt gegeten door buitenlandse consumenten. De export van kaas wordt verminderd mede teneinde in het binnenland een prijsstijging van dit goed tegen te gaan. „As ze der binnen”; zei de tuinman Barend tot de heer Kegge, „dan hoef je geen goud vijfje te besteden; dan zel je voor een spierguldin heel wat doen”. Een eenvoudige economie, die zich nog niet bemoeide met de elasticiteiten van binnen- en buitenlandse vraag, waar thans de hoofden, die een dergelijke beslissing nemen zich mee bezig moeten houden.

Eenvoudige economie. Is de Regering van de Staat Israël daartoe gekomen? De noodzaak buitenlands risicodragend kapitaal aan te trekken is primair gesteld, het kapitaalverkeer vereenvoudigd, de transfer van winsten tot een hoger bedrag mogelijk gemaakt, de vergroting van de productiviteit door organisatorische veranderingen ter hand genomen.

„One man’s bread is another man’s poison”. In Canada vreesde de autoriteiten juist de voortgaande toestroming van buitenlands kapitaal, waarvan bovendien niet werd verwacht, dat het overwegend risicodragend in het land zou worden geïnvesteerd. Het probleem van het toestromen van vluchtkapitaal — „unvoluntary borrowing” is de fraaie term — en de gevolgen daarvan op de binnenlandse monetaire structuur heeft men getracht simpel op te lossen. De koers van de Canadese dollar — totdien 10 pCt onder die van de Amerikaanse gehouden — is losgelaten: vrij zwevend op de vleugelen van vraag en aanbod zal een peil worden gezocht.

Ook de sociologen hebben werk genoeg. De wet op roerige elementen, door het Amerikaanse Congres aangevaard, door de President onmiddellijk van een veto voorzien, is stante pede opnieuw door het Congres aangenomen. In India daarentegen heeft de Minister-President, Nehru, de exclusieve Hindoegroep in zijn partij zover mee weten te krijgen, dat zijn oorspronkelijke tegenstander, Tandon, thans in een toespraak heeft verklaard, dat Hindoes en Islamiëten in beginsel gelijke rechten toekomen.

De „Ford Foundation”, een niet commerciële stichting, waarvan de juist afgetreden beheerder van de E.C.A., Hoffman, de leiding op zich heeft genomen, heeft \$ 3 miljoen aan Amerikaanse universiteiten toegewezen voor onderzoekingen over menselijke gedragingen. „Charmant, allercharmantst” zou van der Hoogen hebben gezegd. Doch waarschijnlijk zal het slechts het begin kunnen zijn bij een onderzoek, waar Socrates voor de Westerse cultuur vijfhonderd jaar voor onze jaartelling al aan was begonnen.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

VERHUUR VAN SAFELOKETTEN

*HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

Nederlandsche Handel-Maatschappij, n.v.

DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam,
Vijzelstraat 32

Meer dan 100 Kantoren in binnen- en buitenland

ALLE BANK-, EFFECTEN- EN
ASSURANTIEZAKEN

Groothandel

DEZE WEEK:

- ★ Geen prijs- maar margestop
- ★ Torquay in het teken van Korea
- ★ Agressieve politiek
- ★ Iedere week zeer veel nieuwe gevraagde offertes en aanbiedingen van binnen- en buitenland. Plaats voor export een aanbieding in de rubriek TRADE OPENINGS.

Abonnementsprijs f15.- per jaar

KON.-NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS SCHIEDAM

BELASTINGCONSULTATIEBUREAU
A. L. F. LEVERINGTON

Medewerkers:

E. J. de Boer, Oud-Insp. d. Bel.
D. Sweeps, Oud-Ontvanger d. Bel.
Mr. Dr. N. J. Feldmann, Bel. jur.
N. A. Schol, Candidaat Notaris.
Amsterdam: Te Helmersstr. 95, Tel. 85508
Haarlem: Ged. Oude Gracht 11 b, Tel. 12468

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommelin

Corns. v. d. Lindenstraat 22
Amsterdam-Z. - Tel. 25410

**Onafh. Verzekeringsadv.
LOD. S. BEUTH**

deskundige terzake van:
Gezinszorg voor het vrije
beroep, b.v. artsen

Voorzieningen bij verkoop
van praktijk of zaak

Pensioen-voorzieningen
voor staf en personeel

Organisatie Ondernemings-
en Bedrijfs-Pensioenfondsen

Aanpassing aan nieuwe wet
Pensioen- en Spaarfondsen

ROTTERDAMSCH
BANK

ASSURANTIËN

OP
ELK
GEBIED

250 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

Adverteert in de E.S.B.

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingén,
Amsterdam (alleen Assurantie)

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. R. Hen-
nipman, Prof. P. E. Kreukniet, Prof. H. W.
Lambers, Th. Ligthart, Prof. J. Tinbergen,
Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries,
Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50; fr. p. post f 23.60;
voor studenten f 19.—; franco per post f 20.10
Abonnementen worden aangenomen door de
boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr B. Pruijt, *Enige consequenties voor het bedrijfsleven van de maatregelen tot kredietbeperking.*

De recente maatregelen tot kredietbeperking kunnen voor het bedrijfsleven tot ernstige financieringsmoeilijkheden leiden. De reeds bestaande moeilijkheden van kwantitatieve, doch vooral van kwalitatieve aard zullen nog sterk kunnen toenemen, omdat de camouflerende werking van de uitgestelde vervanging van duurzame productiemiddelen nog niet geheel tot een eind is gekomen en omdat de belastingen over de middelen, welke het bedrijfsleven zijn toegevloeid i.v.m. de prijsstijging door de devaluatie van de gulden en door de „Koreaanse” prijsstijging nog moeten worden betaald. Nagegaan wordt, welke maatregelen zouden kunnen leiden tot vermindering van deze moeilijkheden. Vervanging van de belasting op de winst door een belasting op de uitkeringen neemt daarbij een grote plaats in. Ook een soepele functionering van het systeem van kredietverlening door de banken aan het bedrijfsleven is nodig, wil de industriële expansie niet in gevaar komen.

Dr J. R. A. Buning, *Spaarfaciliteiten.*

Daar het dringend gewenst is de besparingen zoveel mogelijk te verhogen, lijkt een faciliteit ter bevordering van het sparen, zij het, dat deze gepaard gaat met enige opoffering voor de Schatkist, als tegenhanger van fiscale faciliteiten, zoals deze bestaan bij premies of koopsommen, die betaald worden voor een lijfrenteverzekering, niet onredelijk. Naast de in Duitsland toegepaste vormen van belastingvrij sparen laten zich nog andere mogelijkheden denken om het sparen daadwerkelijk te bevorderen. Zo oppert schr. de gedachte om over te gaan tot creëren van zgn. nationale spaarrekeningen, welke vnl. zouden worden dienstbaar gemaakt aan het bedrijfs-sparen.

Mej. H. Goris en J. C. Ramaer, *De vierde loonronde.*

Het productiepeil moet met het oog op de niet-sluitende betalingsbalans en de in ons nadeel veranderende ruilvoet worden opgevoerd; kan men dit niet voldoende dan zal de nationale consumptie moeten dalen, daar een omlaag brengen van het — nauwelijks voldoende te achten — investeringsniveau economisch onverantwoord is. De bestaande lasten zijn zo groot, dat het onwaarschijnlijk is, dat zij, zonder schade voor de gehele economie, door slechts een deel der inkomentrekkers gedragen kunnen worden. Waarschijnlijk heeft reeds een te sterke inkomensnivellering plaatsgevonden.

Ir M. H. Ekker, *Oorzaken en bestrijding der werkloosheid.*

Tijdens het door het bestuur der Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek georganiseerde tournoi tussen anti-planners en planners bleek tussen Prof. Hayek en de heer A. Vermeulen een controverse te bestaan over de voor bestrijding van werkloosheid aan te wenden middelen. Schr. ontkent de juistheid van hun gemeenschappelijk uitgangspunt: de onscheidbaarheid van conjunctuur- en structuurwerkloosheid. Principieel is het onderscheid volkomen duidelijk; het is zelfs mogelijk dit te concretiseren in een samenstel van in de praktijk hanteerbare criteria.

Dr C. Schouten, *Een bedenkelijk voorstel inzake Duitse merken.*

De voorstellen van de „Trade Mark Protection Society” te Londen inzake de behandeling van de Duitse handelsmerken bij het toekomstige vredesverdrag, doen afbreuk aan het sedert meer dan een halve eeuw steeds levendiger geworden beginsel van de internationale bescherming, dat het streven naar eerlijke en loyale concurrentie inhoudt. De voorstellen zijn veeleer gedragen door de wil, het Duitse exportpotentieel uit te schakelen, zelfs al hebben de geallieerden daarvoor weinig of geen direct voordeel.

SOMMAIRE.

Prof. Dr B. Pruijt, *Les mesures de restriction de crédits et quelques conséquences pour le secteur privé.*

Les mesures prises récemment relatives à la restriction des crédits, peuvent occasionner au secteur privé de graves difficultés d'ordre financier. L'auteur examine les possibilités pour améliorer cette situation par des mesures plus adéquates.

Dr J. R. A. Buning, *Des facilités pour l'épargne.*

Il est hautement désirable de favoriser l'épargne. Une facilité, même quand il en résulte des sacrifices pour le trésor, ne semble pas être déraisonnable. L'auteur développe un plan pour stimuler l'épargne dans les entreprises.

Melle H. Goris et J. C. Ramaer, *La quatrième augmentation des salaires.*

Si on ne parvient pas à relever suffisamment le niveau de production aux Pays-Bas, la consommation à l'intérieur se rétrécira. Les charges ne peuvent pas être supportées uniquement par une partie des revenus, le nivellement des revenus a vraisemblablement déjà été poussé trop loin.

Ir M. H. Ekker, *Les causes et les remèdes du chômage.*

L'auteur est d'avis qu'on peut faire une distinction entre le chômage dû à la conjoncture d'une part et le chômage structural d'autre part. Il ajoute que cette distinction peut être concrétisée dans un système de critères applicables dans la pratique.

Dr C. Schouten, *Une proposition délicate au sujet des marques allemandes.*

Les propositions formulées par la „Trade Mark Protection Society” à Londres en ce qui concerne les clauses relatives aux marques allemandes lors de la rédaction du Traité de Paix portent atteinte au principe de la protection internationale, elles sont dictées par la volonté de supprimer le potentiel allemand à exporter.

SUMMARIES.

Prof. Dr B. Pruijt, *Some consequences of the credit restricting measures in respect of economic life.*

The recent measures for credit restriction might lead to serious difficulties in business financing. Measures are being outlined which might lessen these difficulties.

Dr J. R. A. Buning, *Saving facilities.*

It is essential that saving should be stimulated. Some facilities in this respect would be unreasonable, even if they would involve a slight sacrifice on the part of the Treasury. The writer outlines a plan for stimulating saving in industries.

Miss H. Goris and J. C. Ramaer, *The fourth wage-round.*

If the Netherlands production-level cannot be sufficiently raised, national consumption will have to be lowered. The existing burdens cannot be borne by only part of the income-earners; a too strong levelling of incomes has probably already taken place.

Dr M. H. Ekker, *Causes of and combating unemployment.*

The writer points out that it is possible to distinguish between cyclical and structural unemployment. This distinction may even be concretized into a composition of criteria which are manageable in practice.

Dr C. Schouten, *A doubtful proposal regarding German trade marks.*

The proposals of the „Trade Mark Protection Society” in London regarding the treatment of German trade marks at the peace-treaty affect the principle of international protection. They are based on the will to eliminate German export potentialities.

ENIGE CONSEQUENTIES VOOR HET BEDRIJFSLEVEN VAN DE MAATREGELEN TOT CREDIETBEPERKING.

De stappen, welke De Nederlandsche Bank 25 September, 1950 heeft ondernomen, teneinde de inflationistische ontwikkeling van de afgelopen maanden te remmen, kunnen worden samengevat in een tweetal punten, nl.:

1. verhoging van het wisseldisconto en het promessedisconto met $\frac{1}{2}$ pCt; en
2. een voorstel aan de Minister van Financiën, haar te machtigen wijziging te brengen in de tot dusver gevolgde methode van uitoefening van het toezicht op de credietgeving op grond van de beschikking deblokkering 1945; het ligt daarbij in de bedoeling zekere liquiditeitsmaatstaven te stellen, waaraan de credietgevende instelling zal dienen te voldoen. De liquiditeit in een bepaalde basisperiode zou daarbij de norm moeten zijn.

De voorgestelde wijziging in het toezicht op de credietgeving heeft ten doel de effectiviteit van de discontoverhoging te bevorderen. Overbodig zal deze directe credietbeperking wel niet zijn, daar van een discontoverhoging in een tijd van sterk gestegen kapitaalbehoefte bij het bedrijfsleven, waar tegenover een onvoldoende aanbod staat of zal komen te staan, geen wonderen mogen worden verwacht.

In dit artikel zal worden getracht enige consequenties aan te geven, welke de geschetste maatregelen voor het bedrijfsleven zullen hebben. Een volledige beoordeling zal dus niet worden gegeven; dit zij uitdrukkelijk vooropgesteld. Daarbij zal het nodig zijn, opnieuw de aandacht te vestigen op enkele vraagstukken, die in de economische literatuur van de afgelopen jaren in den brede behandeling hebben gevonden. De omstandigheid, dat recente maatregelen oude moeilijkheden sterk accentueren, geldt daarbij als rechtvaardiging.

Een van die oude vraagstukken is de kapitaalbehoefte aan het bedrijfsleven, die de laatste jaren sterk is gestegen. De omstandigheden, welke daartoe hebben geleid, zijn overbekend en behoeven niet opnieuw te worden opgesomd. Gereleveerd worde slechts, dat het gevolg van deze sterke stijging van de kapitaalbehoefte, mede door de typische structuur van het aanbod op de kapitaalmarkt, o.a. is geweest, dat de verhouding tussen eigen en vreemd kapitaal bij grote delen van het bedrijfsleven is veranderd ten gunste van het vreemde kapitaal. Deze ontwikkelingsgang gaf des te meer aanleiding tot ongerustheid, omdat ons land na de oorlog een periode van industriële expansie doormaakte. Het is nu eenmaal als regel zo, dat instandhouding van een bestaande outillage of herstel daarvan minder riskant is, dan uitbreiding van een bestaand apparaat en dat die uitbreiding weer met minder risico gepaard gaat, dan vestiging van een nieuwe industrie. Een verschuiving van het financieringsbeeld in de richting van meer eigen kapitaal zou dus meer in de lijn der wenselijkheid hebben gelegen, dan de thans noodgedwongen aanvaarde ontwikkeling ten gunste van het vreemde kapitaal. Zelfs indien men de voorheen als wenselijk aanvaarde verhoudingen tussen eigen en vreemd kapitaal te „conservatief” acht — een mening, welke ik op grond van de risico's in het bedrijfsleven niet deel — zou in verband met de aangeduide risicovergroting een krachtig streven naar handhaving van de vroegere verhoudingen gewenst zijn, omdat dan toch reeds een verzwakking van het weerstandvermogen van het bedrijfsleven het gevolg zou zijn.

Een tweede vraagstuk, waarop de aandacht nog eens moet worden gevestigd, is dat van de vervanging van duurzame productiemiddelen. Door de oorlog en de moeilijke omstandigheden in de eerste na-oorlogsjaren is een vertraging ingetreden in de vervanging van duurzame productiemiddelen. De economische levensduur van tal van productiemiddelen is niet onaanzienlijk verlengd.

Het kapitaalgebrek bij het bedrijfsleven is daardoor lange tijd ten dele gecamoufleerd. De afschrijvingsbedragen, die niet terstond voor vervanging nodig waren — en die overigens door de prijsstijging ook onvoldoende zouden zijn om tot vervanging over te gaan — werden „tijdelijk” gebruikt voor vervanging in de gestage vorm van bedrijfskapitaal. Men hoopte zodra deze middelen nodig zouden zijn voor aanschaffing van duurzame productiemiddelen wel nieuw kapitaal te kunnen aantrekken. De ene onderneming na de andere heeft moeten onderkennen, dat deze verwachting, althans wat de vorm van het aan te trekken kapitaal betreft, te optimistisch is geweest. Een verschuiving van de financiële structuur in de richting van een slechter worden van de verhouding tussen eigen en vreemd kapitaal is veelal het gevolg geweest. De invloed van deze factor is nog lang niet uitgewerkt en begint zich eerst nu in zijn volle gewicht te openbaren.

Een tweede vraagstuk, dat in verband met onze probleemstelling van betekenis is, ligt op het terrein van de gevoerde prijspolitiek. Jarenlang hebben de prijsbeheersingsmaatregelen — overigens, gezien de toen heersende omstandigheden, terecht¹⁾ — het bedrijfsleven genoopt tot calculatie van verkoopprijzen op basis van de zgn. historische kostprijs. Na de oorlog moest dit leiden tot kapitaalgebrek.

Naarmate in de jaren na de oorlog de schaarste verdween, werden de prijsbeheersingsmaatregelen afgeschaft en in de afgelopen zomer was een toestand bereikt, waarin het overgrote deel van de prijzen niet meer aan bindende voorschriften was gebonden. Door prijsbepaling op basis van verschiftingswaarde voor grond- en hulpstoffen en duurzame productiemiddelen vloeide het bedrijfsleven het eigen kapitaal toe, dat nodig was ter financiering van de prijsstijging. Sinds de actie in Korea doen zich echter opnieuw lichte schaarsteverschijnselen voor — of dreigen deze zich te gaan voordoen — als gevolg van hamster-aankopen en door de verhoogde activiteit op defensiegebied. De verhoogde defensie-uitgaven zouden moeten leiden tot vermindering van investeringen in de civiele sector of tot consumptiebeperking. Het eerste wenst de Regering niet en het tweede wordt zoveel mogelijk vermeden, mede onder druk van de zijde van de vakverenigingen. De uitweg ligt in een inflatie van beperkte omvang, met als uitvloeisel een nieuwe drang tot invoering van een prijsstop. Aan deze drang heeft de Regering weerstand weten te bieden. Volstaan wordt met enkele normen voor de prijsbepaling, incidenteel aangevuld met meer ingrijpende maatregelen.

Thans wordt als regel het bedrijfsleven prijscalculatie toegestaan op basis van de vervangingswaarde van grond- en hulpstoffen. Een atavisme is daarbij, dat voorraden, welke boven de normale omvang aanwezig zijn, moeten worden uitverkocht op basis van de historische kostprijs. Niemand zal zich echter illusies maken over het effect van een dergelijk voorschrift: voor zover bij de industrie al controle op de naleving mogelijk zou zijn, zal het voordeel voor de consument met zekerheid bij de handel verloren gaan. De besproken uitzondering op de regel van calculatie op basis van vervangingswaarde kan dan ook verder buiten beschouwing blijven.

Ernstiger is de tweede uitzondering, welke de Minister van Economische Zaken heeft menen te moeten maken, nl. dat de afschrijvingsquota in de kostprijsberekening gebaseerd zullen moeten zijn op de historische uitgaafprijs. Het streven van de Minister een zodanige prijspolitiek te voeren, dat het bedrijfsleven liquiditeitsmoeilijkheden bespaard blijven²⁾, wordt hierdoor ernstig doorkruist. Daar de hoofdoorzaak van de inflatietendentie — de verhoogde defensie-uitgaven — vrijwel zeker nog

¹⁾ Zie Dr B. Pruijt, Prijsbeheersingspolitiek, Leiden 1949, blz. 115 e.v.

²⁾ Zie prijzendebat, Tweede Kamer, 21 September 1950.

enige jaren zal blijven doorwerken, moet worden gevreesd, dat de Regering zich bij haar prijspolitiek nog lange tijd zal blijven vastklampen aan de historische kostprijs van de duurzame productiemiddelen.

Doch nog afgezien van de geschetste inconsequenties — die nog kunnen worden verklaard uit de uiterst moeilijke omstandigheden op economisch gebied — zal het beoogde doel niet kunnen worden bereikt, omdat de Regering blijkbaar zorgt, dat „de linkerhand niet weet wat de rechter doet”. De betekenis daarvan kan eerst ten volle duidelijk worden, nadat nog de aandacht is gevestigd op enkele gevolgen op economisch gebied van de actie in Korea.

De huidige internationale spanningen hebben in grote delen van de wereld een sterke prikkel gevormd voor het economisch leven. Versnelde herbewapening en de vorming van „strategische voorraden” leidden tot een sterke prijsstijging op de internationale grondstoffenmarkten, waarvan Nederland als grondstofarm land in hoge mate de invloed ondervond. Voor ons onderzoek is het van belang te constateren, dat de sterke prijsstijging van tal van grondstoffen als gevolg van de devaluatie van de gulden, thans in veel gevallen is gevolgd door een nieuwe, eveneens sterke, prijsstijging. De invloed van deze beide factoren op de kapitaalbehoefte is omvangrijk. In hoeverre wordt in deze kapitaalbehoefte nu min of meer automatisch voorzien?

Bij de beantwoording van deze vraag is een verklaring van onze opmerking over de linkerhand, die niet weet wat de rechter doet, nodig. Enerzijds immers is de Overheid blijkbaar bereid een zodanige economische politiek te voeren, dat het bedrijfsleven niet in te grote liquiditeitsmoeilijkheden geraakt: calculatie op basis van vervangingswaarde is voor grond- en hulpstoffen in beginsel toegestaan. De middelen ter financiering van de prijsstijging — met uitzondering van die voor de duurzame productiemiddelen — vloeien daardoor aanvankelijk automatisch naar het bedrijfsleven. De moeilijkheden komen echter achteraf, nl. op het moment, dat de fiscus (in ons beeld de linkerhand) betaling van belasting eist. De fiscus wijst dan winstberekening op basis van vervangingswaarde af. In hoeverre dit al dan niet een juiste wijze van winstbepaling is blijve buiten beschouwing: voor ons doel is slechts het financieringsaspect van dit vraagstuk van betekenis. Voor de financierer betekent het standpunt van de fiscus, dat de middelen, die ter financiering van de prijsstijging in eerste instantie aan de onderneming zijn toegevoerd, aan het einde van het jaar als belastbare winst worden beschouwd en dat ruim 40 pCt van die middelen aan de Schatkist moet worden afgedragen³). De maatregelen op prijzengebied worden op die wijze door de fiscus voor een aanzienlijk deel van hun effect beroofd. Zoals wij zagen gaat het hier in tal van gevallen (met name in die gevallen, waarin de grondstoffenfactor groot en de toegevoegde waarde klein is) om grote bedragen en de daaruit voortvloeiende moeilijkheden worden dan ook nijpend.

De grootste moeilijkheden als gevolg van deze maatregel moeten nog komen, omdat de belastingen over de periode sinds de devaluatie van de gulden nog niet zijn betaald.

Alvorens nu aan de hand van de gemaakte opmerkingen de getroffen maatregelen ter credietbeperking in ogenschouw te nemen, is het goed het voorgaande kort samen te vatten. Wij kwamen tot de volgende conclusies, die — wij merkten dat vooraf op — voor een deel reeds grijze baarden dragen.

1. Het bedrijfsleven heeft de laatste jaren te kampen met financieringsmoeilijkheden van kwantitatieve, doch vooral van kwalitatieve aard: een ongewenste verschuiving ten gunste van het vreemde kapitaal heeft zich voorgedaan, waardoor het weerstandsvermogen is verzwakt.

2. De vertraagde vervanging van duurzame productie-

middelen heeft tijdelijk het kapitaalgebrek in tal van gevallen kunnen camoufleren. Zodra vervanging noodzakelijk is, wordt de kwantitatieve kapitaalschaarste groter en de tendentie tot verschuiving naar het vreemde kapitaal versterkt. De invloed van deze factor begint zich eerst thans in volle omvang te openbaren.

3. De Overheid staat thans voor grond- en hulpstoffen in beginsel prijscalculatie op basis van vervangingswaarde toe, waardoor het bedrijfsleven in eerste instantie automatisch de middelen (eigen kapitaal) ontvangt ter financiering van de prijsstijging van grond- en hulpstoffen. Helaas is dit nog niet het geval voor de duurzame productiemiddelen. Gevreesd moet worden, dat hierin niet op korte termijn verbetering zal komen.

4. De prijsstijging door de devaluatie van de gulden is sinds de actie in Korea gevolgd door een sterke prijsstijging op de internationale grondstoffenmarkten. De kapitaalbehoefte is hierdoor opnieuw sterk gestegen. Gezien het gestelde onder 3 behoeft dit aanvankelijk niet tot moeilijkheden te leiden.

5. De moeilijkheden ontstaan echter, doordat de fiscus de middelen, welke ter financiering van de prijsstijging aan de ondernemingen zijn toegevoerd, als belastbare winst beschouwt en voor een aanzienlijk deel naar de Schatkist doet vloeien. De grootste moeilijkheden uit dezen hoofde moeten nog komen, omdat de belastingen over de periode sinds de devaluatie van de gulden nog niet zijn betaald⁴).

Uit het voorgaande blijkt, dat het bedrijfsleven een periode tegemoet gaat, welke uit financieringsoogpunt zorgelijk kan worden genoemd. Zowel de invloed van de vertraagde vervanging van duurzame productiemiddelen, als de invloed van de fiscale maatregelen, zal eerst in het komende jaar ten volle duidelijk worden. De industriële expansie zal een knelpunt gaan ontmoeten — voor zover zij dit niet reeds deed — op financieel terrein, tenzij maatregelen worden genomen, welke dit gevaar keren.

Wel zeer in tegenspraak hiermede zijn de jongste maatregelen tot beperking van de credietverlening aan het bedrijfsleven, zelfs indien de betekenis van deze maatregelen niet overdreven wordt voorgesteld. De merites van deze maatregelen kunnen slechts zeer ten dele worden bepaald door aandacht te schenken aan de invloed op de financieringsproblemen van het bedrijfsleven, doch belangrijk is deze kant van de zaak stellig. Zou het niet mogelijk blijken het bedrijfsleven te voorzien van de geldmiddelen, welke nodig zijn voor de handhaving van de huidige bedrijfsomvang en voor de doorvoering van de beoogde expansie, dan zou met een daling van onze volkswelvaart moeten worden gerekend, die maar al te gemakkelijk duurzaam kan blijken te zijn.

Welke maatregelen zouden tot verlichting van de moeilijkheden kunnen leiden?

1. Opvoering van de arbeidsproductiviteit. De achterstand, welke Nederland in vergelijking met vóór de oorlog op dit gebied heeft, blijkt groter te zijn dan in enige andere landen (bèhalve West-Duitsland), waarmee in de tweede industrialisatie nota de toestand in Nederland is vergeleken.

2. Versobering in de gezinshuishoudingen. Al mogen hiervan — nog afgezien van de weerstanden op dit gebied — geen wonderen worden verwacht, uitgeput zijn de mogelijkheden op dit gebied evenmin.

3. Krachtig streven naar vermindering van de uitgaven van de Overheid. De starheid van juist de grote posten op het overheidsbudget mag de verwachtingen ook op dit gebied niet te groot doen zijn.

4. Het bedrijfsleven dient te streven naar beperking van de omvang van voorraden, zonder het assortiment te schaden. Dat de credietbeperking hiertoe kan leiden, pleit voor de getroffen maatregelen.

5. Fiscale maatregelen:

a. de versnelde afschrijvingsmogelijkheid op investe-

³) Dit geldt voor naamloze vennootschappen. Hoewel het systeem van belastingheffing bij andere ondernemingsvormen anders is, wordt het beginsel hierdoor niet aangetast.

⁴) Veelal is de belastingachterstand nog aanmerkelijk groter.

ringen, gedaan in de jaren 1950/52 werkt reeds in de goede richting.

b. vervanging van belasting op de winst door belasting op de uitkeringen zou een belangrijke bijdrage betekenen voor de oplossing van de moeilijkheden. Weliswaar zou dit een druk op het staatsbudget betekenen en dus inflatie bevorderen, doch de inflatoire werking van de te verwachten uitbreiding van het bankcrediet aan het bedrijfsleven — wij hebben ons nu even losgemaakt van de maatregelen tot credietbeperking — zou worden vermeden⁵⁾. Inflatie via begrotingstekorten is te prefereren boven inflatie via de bankcredieten aan het bedrijfsleven. Voor deze stelling kan een aantal argumenten worden aangevoerd: begrotingstekorten werken de zuinigheid bij de Overheid in de hand; het bedrijfsleven is ook zonder kapitaalschaarste wel zuinig, mits niet de winst, doch de uitkeringen worden belast; de inflatie ontstaat daar, waar ook de oorzaak zit, n.l. bij de Overheid⁶⁾; de Overheid kan gemakkelijker en goedkoper lenen dan het bedrijfsleven. Het is goed te bedenken, dat het Nederlandse bedrijfsleven nimmer de kracht en de omvang van 1940 zou hebben bereikt, indien ook vroeger de winst belast ware geweest.

c. vergroting van de mogelijkheid tot het aantrekken van aandelenkapitaal door aanneming van het wetsontwerp inzake de herkapitalisatie van naamloze vennootschappen.

6. Bevordering van de transformatie van risicovermijdend kapitaal in risicodragend kapitaal. De tweede industrialisatieloot doet in dit opzicht een hoopgevend geluid horen. Laten wij hopen, dat men zal slagen in het vinden van een vorm, welke uitbreiding van de staatsinvloed in het bedrijfsleven kan voorkomen.

7. Soepele functionering van het systeem van credietverlening door de banken aan het bedrijfsleven, vooral ter dekking van tijdelijke tekorten aan bedrijfskapitaal. Indien de hiervoor besproken maatregelen worden getroffen behoeft voor inflatie uit dezen hoofde nauwelijks te worden gevreesd. Mogen de jongste maatregelen ter credietbeperking hier niet het struikelblok vormen op de weg naar herstel en opvoering van onze welvaart.

Voorburg, 29 September 1950.

Prof. Dr B. PRUIJT.

⁵⁾ Wel zal deze laatste wat kleiner zijn dan de eerste, doch te groot moet men zich het verschil ook niet voorstellen.

⁶⁾ De Overheid werkt n.l. reeds met een begrotingstekort en de verhoging van de defensie-uitgaven werkt dus ten volle inflatoir.

SPAARFACILITEITEN.

Men kan in de laatste jaren nauwelijks een publicatie op economisch gebied ter hand nemen, of met klem van redenen wordt daarin het opvoeren van de besparingen bepleit. Dit is ook begrijpelijk, omdat het tekort aan besparingen een knelpunt is en voorlopig nog dreigt te blijven, in onze volkshuishouding.

Gegeven de wens om bij onze productie in meerdere mate onafhankelijk te worden van het buitenland en meer nog de noodzakelijkheid om onze steeds toenemende bevordering in het productieproces in te schakelen, wordt alle aandacht geschonken aan verdere industrialisatie. Maar wanneer men daarbij bedenkt, dat de totale investeringen in de eerstvolgende jaren naar een raming van het Centraal Planbureau, tegen de prijzen van begin 1950, worden begroot op ca f 5½ mrd bruto en ca f 3 mrd netto, dan vraagt men zich in gemoede af, waar deze gelden vandaan moeten komen wanneer de Marshall-hulp vermindert of zelfs ophoudt. Volgens Dr Schouten¹⁾ zouden de bruto-investeringen in 1949 nog geen f 4½ mrd hebben bedragen, terwijl ons over dat jaar door het buitenland nog aanzien-

¹⁾ Dr D. B. J. Schouten: Overheidsfinanciën in de volkshuishouding, tabel 6.

lijke credieten zijn verstrekt, waarvan niet minder dan f 768 mln ons werd geschonken. Weliswaar is er in de laatste jaren een aanmerkelijke verbetering ingetreden in de verhouding tussen het nationaal inkomen en de totale bestedingen, gelijk uit de volgende tabel blijkt, maar nog steeds neemt de post „Credietverlening door het buitenland” een belangrijke plaats in, terwijl de investeringen nog niet het peil hebben bereikt, dat door het Centraal Planbureau wenselijk wordt geoordeeld.

	1938	1946	1947	1948	1949
Reëel nationaal inkomen	100,0	83,9	94,4	101,3	109,3
Credietverlening enz. door het buitenland	—	9,7	13,1	10,1	3,2
Totaal beschikbare middelen	100,0	93,6	107,5	111,4	112,5
Consumptie door verbruikers	81,6	68,4	79,7	82,5	79,7
Bestedingen van de Overheid	13,0	20,2	18,5	19,3	17,8
Netto-investeringen in bedrijven ..	1,6	5,2	9,1	9,6	14,4
Beleggingen in het buitenland	3,8	—	—	—	—
Totale bestedingen	100,0	93,8	107,3	111,4	111,9

Bron: C.B.S.

Uit het vorenstaande valt derhalve te concluderen tot een dringend gewenst verhoging van de besparingen. Dit kan worden bereikt door een stijging van het nationaal inkomen, d.w.z. van de productie, welke bij gelijkblijvende consumptie leidt tot een vergroting van het spaarvolume. Vergroting van dit spaarvolume is uiteraard ook langs andere weg te bereiken. Indien men er van uit zou gaan, dat de totale productie niet of niet voldoende zou kunnen worden vermeerderd dan zou een vergroting van het spaarvolume slechts mogelijk zijn bij een vermindering van de consumptie. Deze laatste weg is speciaal aanbevolen door de President van De Nederlandsche Bank in zijn laatste jaarverslag en opnieuw genoemd door Prof. Tinbergen in de voordracht, welke hij heeft gehouden in de jongste jaarvergadering van de Nederlandse Spaarbankbond²⁾, als hij constateert: „Het is ongetwijfeld zo, dat er een afnemende spaarzaamheid bestaat. Niettemin blijkt uit de ervaringen te dien aanzien, dat het element van vrije keuze bestaat, waardoor wij uit eigen overtuiging onze spaarzaamheid kunnen verhogen of verlagen, al naar mate de omstandigheden dat vergen. Het is daarom goed om tot slot van dit betoog te wijzen op de wenselijkheid, dat in de eerstkomende jaren onze spaarzaamheid nog wat toeneemt. Dat is voor het herstel onzer bevolkingswelvaart een deugd, mits wij het optreden van een depressie weten te vermijden”.

Ook in het jaarverslag over 1949/50 van de Bank voor Internationale Betalingen vinden wij dezelfde aanbeveling terug: „Wenn die Marshall-Hilfe, wie von Anfang an vorgesehen, immer geringer wird, werden sich die einzelnen Länder in die Notwendigkeit versetzt sehen, jede Stärkung ihrer Kapitalstruktur in wachsendem Masse mit Hilfe ihrer eigenen inländischen Spartätigkeit zu bestreiten”³⁾.

Het is echter algemeen bekend, dat de omstandigheden ter bevordering van het sparen in de afgelopen jaren niet bijster gunstig zijn geweest. Verschillende factoren, welke wij hier niet opnieuw de revue zullen laten passeren, hebben er toe geleid, dat aan het sparen eerder afbreuk is gedaan dan dat het werd gestimuleerd. Bij één hiervan zouden wij even willen stilstaan en dat is de hoge belastingdruk. In een zeer overtuigend en goed gedocumenteerd adres, door enige Kamers van Koophandel gericht aan de Staten-Generaal⁴⁾, zijn de bezwaren tegen de hoge belastingdruk nog eens opnieuw duidelijk in het licht gesteld. Genoemd worden: remming van arbeidslust, remming van ondernemingsactiviteit, onjuiste bedrijfsfinanciering, achteruitgang van belastingmoraliteit en niet in de laatste plaats: onvoldoende spaarmogelijkheid. Vanwege dit

¹⁾ Prof. Dr J. Timbergen: De betekenis van het sparen voor het herstel van de volkswelvaart, blz. 16.

²⁾ Blz. 75.

³⁾ Adres van de Kamers van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Utrecht, gericht aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 14 October 1949.

laatste argument heeft ook de Nederlandse Spaarbankbond met een adres van 8 Februari 1950 aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal adhaesie betuigd aan vorenbedoeld adres en gevraagd de scherpe progressie, welke is verwerkt in het ingediende tarief van de inkomstenbelasting en loonbelasting, aanzienlijk te willen temperen en voorts om de nodige belastingfaciliteiten te willen verlenen, opdat de spaarmogelijkheden van ons volk zouden worden vergroot.

Reeds bij verschillende gelegenheden is in de volksvertegenwoordiging aangedrongen op bijzondere maatregelen ter bevordering van de kapitaalvorming. Op een opmerking, gemaakt bij de algemene financiële beschouwingen over de rijksbegroting voor het dienstjaar 1948 heeft de Minister van Financiën echter geantwoord:

„Deze suggestie van het belastingvrij sparen heeft mijn volle aandacht gehad en ik heb de vraag onder de ogen gezien of het ook mogelijk zou zijn een weg te vinden, dat voor besparingen een geringere belasting zou worden betaald dan voor inkomstenbestanddelen, die een andere bestemming vinden. Het is mij intussen gebleken, dat het praktisch niet mogelijk is, deze gedachte ten uitvoer te leggen. Het is onmogelijk vast te stellen, hoeveel iemand uit zijn inkomen heeft bespaard, omdat hij ook bepaalde bestanddelen van zijn vermogen een andere bestemming kan geven, die geheel parallel kan lopen met besparingen uit inkomen, zodat men gevaar loopt tot een verkeerde telling te komen. Ook is het onmogelijk de besparing vast te stellen door het inkomen te verminderen met de verteringen: dat zou eisen een perfecte en naar waarheid gevoerde particuliere boekhouding, die men nu eenmaal niet kan invoeren.

Er zijn zodanige bezwaren verbonden aan de realisering van deze gedachte, dat ik meen op die gronden hiervan te moeten afzien”.

Het komt mij voor, dat de aangevoerde argumenten niet bijzonder sterk zijn. Immers, bij de Vermogensaanwasbelasting wordt ook tot een beperkt bedrag vrijstelling gegeven voor besparingen uit inkomsten, verkeren uit bedrijf of beroep. Weliswaar is het betreffende artikel niet eenvoudig te hanteren, maar dit neemt toch niet weg, dat, wat daar mogelijk is, ook in andere gevallen mogelijk geacht moet worden. Dat men hierbij gevaar loopt om fouten te maken behoeft op zichzelf ook nog geen argument te zijn om deze weg niet in te slaan, maar dient er alleen toe te leiden om maatregelen te beramen om deze gevaren zoveel mogelijk te ontgaan. Het buitenland leert trouwens, dat een dergelijke belastingfaciliteit mogelijk is, al zullen aan deze faciliteit misschien ook wel enkele bezwaren inhaerent zijn, maar aan welke belastingbepaling kleven deze niet?

Belastingfaciliteiten in Duitsland.

In Duitsland heeft men dergelijke faciliteiten reeds bij herhaling gekend⁵⁾. Voor het eerst werd belastingvrij sparen daar ingevoerd in 1922 en na de stabilisering werd een overeenkomstig voorschrift overgenomen in de Wet op de Inkomstenbelasting van 1925. De omstandigheden voor de bevordering van het sparen waren toen evenwel weinig gunstig. Na 1922 had men eerst te kampen met een tijd van toenemende geldontwaarding en het voorschrift van 1925 hield in een blokkering tot het overlijden van de inlegger of voor een periode van tenminste 20 jaar. Bij de belastingherziening in 1934 heeft men daarom van belastingfaciliteiten voor spaargelden afgezien, doch in de loop van 1948 zijn zij opnieuw ingevoerd en naderhand nog gewijzigd. De gedachten, welke hierbij hebben voorgezet, zijn in het kort samengevat: beperking van de consumptie en vorming van spaarkapitaal.

Bij de Wet op de Inkomstenbelasting werd de mogelijkheid geschapen om behalve enkele verwervingskosten ook enkele bijzondere uitgaven in aftrek te brengen op de inkomsten, waarna de belasting over het restant werd berekend. Tot deze bijzondere uitgaven worden o.a. gerekend een aantal verzekeringspremies, bijdragen aan bouwkassen, uitgaven voor philanthropische, religieuze en wetenschappelijke doeleinden, maar ook „Beiträge auf Grund anderer Kapitalansammlungsverträge, wenn der

Zweck des Kapitalansammlungsvertrags als steuerbegünstigt anerkannt worden ist”. Op grond van deze laatste bepaling heeft men de mogelijkheid in het leven geroepen om met spaarbanken⁶⁾ overeenkomsten aan te gaan, waarbij de spaarder zich verbindt tot regelmatige periodieke (maandelijke of wekelijkse) stortingen, welke binnen een zekere periode niet kunnen worden teruggevraagd.

Men kent in dit verband twee vormen van spaarcontracten. Een algemeen spaarcontract, aan te gaan door een belastingplichtige met een spaarbank, houdt in een blokkering van ingelegde spaargelden voor de tijd van drie jaar, zonder dat de spaarder zich verplicht voor de duur van 3 jaar regelmatig vooruitbepaalde stortingen te doen. Bij zulk een overeenkomst mag elke afzonderlijke inleg in beginsel eerst na verloop van 3 jaren, beginnend met de dag van de storting, worden terugbetaald. Ter vereenvoudiging worden de stortingen, gedaan tussen 1 Januari en 30 Juni, beschouwd als te zijn verricht op 1 Januari en stortingen, gedaan tussen 1 Juli en 31 December, als te zijn verricht op 1 Juli.

Een tweede, later ingevoerde, vorm is de spaarovereenkomst met vastgestelde spaarquoten. Bij deze overeenkomst verbindt de belastingplichtige zich tegenover de spaarbank om voor de duur van 3 jaar regelmatig periodieke stortingen te doen. Werd de spaarovereenkomst aangegaan na 30 Juni 1950 dan kan terugbetaling van het totale bedrag der stortingen eerst plaatsvinden een jaar na de dag van de laatste binnen een periode van 3 jaar gedane stortingen. Wordt de spaarovereenkomst bijv. op 1 Januari 1951 aangegaan en heeft de laatste storting plaats op 15 October 1953, dan mag het totaal bedrag eerst op 15 October 1954 opgenomen worden⁷⁾.

Tegenover de grotere binding van de spaarder bij de spaarovereenkomst met vastgestelde spaarquoten staan grotere belastingfaciliteiten. Opgemerkt kan worden, dat, althans bij de spaarbanken, deze overeenkomsten zich in een belangrijk grotere belangstelling verheugen dan de algemene spaarovereenkomsten.

Een speciale regeling is nog getroffen ter voorziening in het geval, dat een spaarder achterstallig is met zijn verplichte stortingen, terwijl tussentijdse terugbetalingen mogelijk zijn, zij het, dat hier nadelen tegenover staan (o.a. tenietgaan van belastingvoordelen).

Tot een bepaald bedrag, dat verband houdt met een algemeen maximum en met de gezinssamenstelling, mogen deze spaarstortingen van het inkomen worden afgetrokken. In normale gevallen bedraagt dit maximum 800 DM voor de spaarder zelf, 400 DM voor zijn vrouw en voor elk van zijn kinderen.

De spaarder en de spaarbank mogen deze contracten niet tussentijds beëindigen en de spaarbank heeft aan de belastinginspectie elk jaar een verklaring in te zenden omtrent de hoogte van het gespaarde bedrag.

Degenen, die aan de inkomstenbelasting onderworpen zijn, kunnen het gespaarde bedrag, onder overlegging van de verklaring van de spaarbank, bij hun aangifte in aftrek brengen, terwijl de werkgevers van hen, die aan de loonbelasting onderworpen zijn, onder overlegging van een verklaring van de spaarbank een belastingvrij bedrag in aanmerking kunnen nemen. Bij de algemene spaarcontracten kan uiteraard eerst na afloop van het jaar rekening worden gehouden met de werkelijke spaarinstellingen.

Wordt echter, bijv. in geval van overlijden van de spaarder, het spaargeld binnen de 3 jaar terugbetaald, dan moet de spaarbank deze voortijdige terugbetaling aan de belastinginspectie mededelen, waarna de inkomstenbelasting van deze spaarder wordt herzien.

⁵⁾ Eenvoudigheidshalve wordt hier gesproken over „spaarbanken” maar de overeenkomst kan ook worden aangegaan met andere credietinstellingen.

⁷⁾ Voor overeenkomsten, aangegaan vóór 1 Juli 1950 gold de bepaling dat het spaarbedrag kon worden opgenomen na afloop van 3 jaar na de dag van de eerste storting.

⁴⁾ Vgl. Dr. W. Henze/H. Schmidt: Steuerbegünstigtes Sparen, 1950.

De uit deze regeling voortvloeiende financiële voordelen t.a.v. de te betalen inkomstenbelasting zijn zeker niet zonder betekenis.

Omtrent de aanvankelijke resultaten van dit belasting-vrij sparen bij de Duitse spaarbanken in het laatste kwartaal 1949 lichten ons volgende cijfers in ⁸⁾.

	Tegoeft		Toeneming		
	in mln DM	in pCt van het totale spaar-tegoeft	in mln DM	in pCt van de totaal ingelegde bedragen	in pCt van het inleg-excedent
1949					
September	20,1	1,05			
October	29,8	1,52	9,7	6,2	26,3
November	37,7	1,87	7,9	4,8	17,0
December	52,6	2,48	14,9	7,2	20,4

Interessant zijn ook nog enkele gegevens, ontleend aan een statistiek van de Städtische Sparkasse in Karlsruhe, waar op 31 December 1949 in totaal 849 van deze spaar-contracten liepen. Per 12 October 1949 waren er 450 van dergelijke contracten, zodat een toeneming van 85 pCt in minder dan 3 maanden kon worden waargenomen.

Over de beroepen van deze spaarders licht ons de volgende tabel in.

	op 12 October		op 31 October		op 31 December		Oct./Dec. toeneming aantal
	aantal	pCt	aantal	pCt	aantal	pCt	
Arbeiders	7	1,5	74	11,1	87	10,3	80
Beambten	153	33,4	180	27,1	221	26,0	68
Ambtenaren	96	21,0	126	19,0	183	21,4	87
Vrije beroepen	110	24,0	143	21,6	182	21,8	72
Handel	22	4,8	53	8,0	65	7,6	43
Industrie	70	15,3	88	13,2	111	12,9	41
Totaal	458		664		849		391

Het volgende staatje geeft enige inlichtingen omtrent de hoogte van de maandelijkse spaarquoten.

	op 12 October		op 31 December	
	aantal	pCt	aantal	pCt
tot 20 DM	101	22,0	243	28,4
" 50 "	231	50,4	398	46,9
" 100 "	89	19,4	158	18,6
" 200 "	30	6,5	43	5,1
" 300 "	4	0,9	5	0,7
boven 300 "	3	0,8	2	0,3

„Nationale spaarrekeningen”.

Naast vorenbedoeld systeem laten zich nog andere mogelijkheden denken om het sparen daadwerkelijk te bevorderen. Een aantal jaren geleden werd door mij in kleinere kring de gedachte geopperd om over te gaan tot het creëren van zgn. nationale spaarrekeningen, welke voornamelijk zouden worden dienstbaar gemaakt aan het bedrijfssparen. De uitwerking van deze gedachte komt, met weglating van details, hierop neer, dat de werknemers zich zouden verbinden telkens voor een periode van een kwartaal of een half jaar tot het sparen van een bepaald gedeelte van hun loon, welk spaarquote gebonden zijn aan een minimum en een maximum bedrag. De werkgever zou deze spaargelden afhouden op het loon en ze maandelijks afdragen aan een spaarbank, welke laatste voor de administratie zorg zou dragen en daarvoor afzonderlijke rekeningen („nationale spaarrekeningen”) zou aanleggen.

Om de invoering van deze rekeningen te bevorderen, zou daaraan moeten worden verbonden enigerlei attractie, welke dan zou kunnen worden gevonden door aan de op

⁸⁾ „Sparkasse” van 15 Februari 1950.

het einde van het jaar bij te schrijven rente een zekere suppletierente toe te voegen, welke gaandeweg zou moeten toenemen. Zo zou, om de gedachten te bepalen, aan het einde van het tweede jaar 20 pCt van de door de spaarbank vergoede rente als suppletierente kunnen worden bijgeschreven; aan het einde van het derde jaar 30 pCt, aan het einde van het vierde jaar 40 pCt en zo vervolgens, zulks gedurende een periode van 4, c.q. 5 jaar ⁹⁾. In deze gedachtegang zou de suppletierente moeten worden vergoed door 's Rijks Schatkist ¹⁰⁾. Een aantrekkelijkheid, die in dit systeem schuilt, ligt in het feit, dat de rentevergoeding stijgt met de grootte van het gespaarde bedrag en met de duur van de binding. Daarom zouden de terugbetalingen a priori niet aan bijzondere beperkende bepalingen onderworpen behoeven te zijn, omdat deze zich a.h.w. zelf straffen, doordat de suppletierente zoveel minder wordt.

De vraag kan uiteraard gesteld worden, of deze hogere rentevergoeding een voldoende attractie zal zijn. Naar mijn mening mag deze vraag bevestigend worden beantwoord, wanneer men dit systeem vergelijkt met de werkingssfeer van volksverzekeringmaatschappijen en spaarkassen. Bij deze instellingen heeft men te doen met regelmatige stortingen, welke soms zelfs gedurende vrij lange termijn gebonden zijn. Wanneer dekking van het overlijdensrisico niet een eerste vereiste is, lijkt mij het onderhavige systeem te prefereren boven dat van de hier bedoelde bedrijven, omdat deze bedrijven met belangrijk hogere kosten werken dan de spaarbanken en omdat zij gericht zijn op het maken van winst, welke dus bij het vaststellen van de tarieven moet worden ingecalculerd.

Conclusie.

Bovenstaande gedachten worden gaarne voor beter gegeven. Doel van deze beschouwing is slechts geweest, om nog eens weer de aandacht te vragen voor een doelmatige bevordering van het sparen. Indien het de Regering werkelijk ernst is met haar streven om het sparen daadwerkelijk te bevorderen, dan geve zij daarvan een overtuigend bewijs door het sparen aantrekkelijker te maken dan het velen nu voorkomt.

Als tegenhanger van fiscale faciliteiten, zoals deze bestaan bij premies of koopsommen, die betaald worden voor een lijfrenteverzekering, lijkt een faciliteit ter bevordering van het sparen, zij het dat deze gepaard gaat met enige opoffering voor de Schatkist, niet onredelijk.

Amersfoort.

Dr J. R. A. BUNING.

⁹⁾ Deze percentages zijn volkomen arbitrair bedoeld.

¹⁰⁾ De noodzakelijke controle hierop zou, wat de algemene spaarbanken betreft, kunnen worden verricht door de Nederlandse Spaarbankbond/Vakgroep Algemene Spaarbanken, ter gelegenheid van de regelmatig vanwege dit orgaan uitgeoefende controle van de balans en de verlies- en winstrekening der aangesloten spaarbanken.

DE VIERDE LOONRONDE.

Op grond van een stijging van de kosten van levensonderhoud en de daarmee gepaard gaande daling van het reële loon heeft de Regering enige weken geleden wederom een loonsverhoging goedgekeurd.

Alhoewel sinds de devaluatie van September 1949 de prijsstijging aanvankelijk binnen redelijke grenzen bleef, veroorzaakten nl. in de laatste maanden de internationale spanningen een nieuwe daling van het reële loon.

Ongetwijfeld zouden de reële lonen economisch bezien op peil mogen blijven, en uit sociale overwegingen zelfs moeten blijven, indien de productie voldoende was om, zelfs bij een stijgend prijsniveau op de wereldmarkt, dezelfde omvang van de invoer en binnenlandse consumptie te handhaven.

Ook zou het denkbaar zijn, dat het, om zuiver sociale redenen, gewenst was de consumptiemogelijkheden van

de lagere inkomensklassen ten koste van die der hogere op peil te houden.

In het volgende zal worden nagegaan in hoeverre het een of het andere het geval is geweest en de vierde loonronde verantwoord was.

Niettegenstaande een opmerkelijke stijging sinds 1945 was de productie van Nederland zelfs vóór de jongste prijsstijging op de wereldmarkt nog steeds onvoldoende om de invoer te betalen. Dit blijkt uit de niet-sluitende betalingsbalans en de financiering van een deel der binnenlandse investeringen met Marshall-hulp.

De stijging van het prijsniveau, die zich gedurende de laatste maanden op de wereldmarkt heeft voorgedaan, is een gevolg van toegenomen vraag in verband met voorraadvermindering en bewapening. Deze vraag, richtte zich sterker op de producten, die Nederland importeert, dan op de producten, die Nederland exporteert. De prijzen van de importgoederen stegen hierdoor sterker dan die van de exportgoederen, zodat de ruilvoet achteruitging.

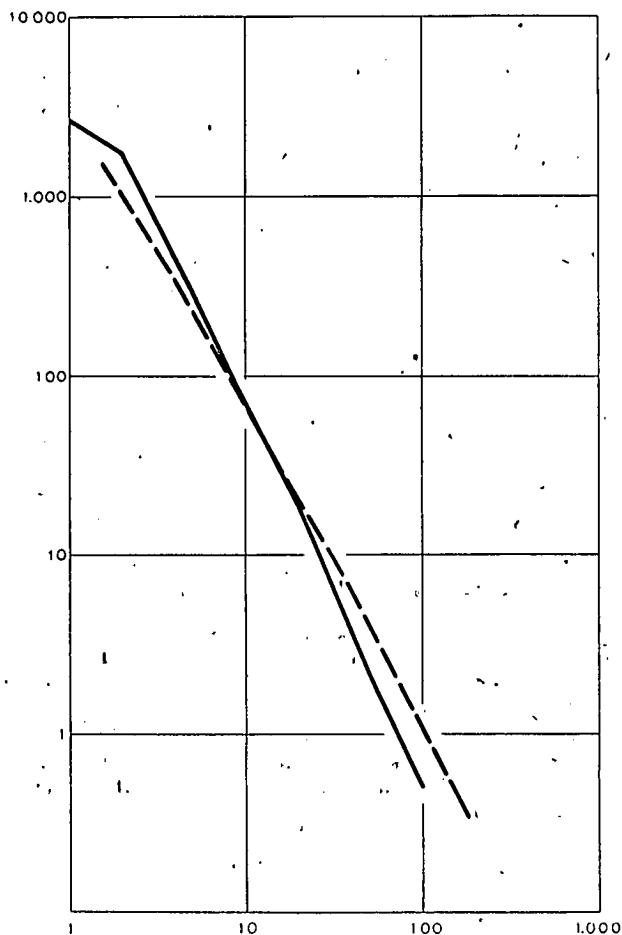
Zolang ons land tegenover de toegenomen, schaarse van wereldmarktproducten niet een zodanige stijging der productie stelt, dat de duurdere import betaald kan worden, komt de stijging van het prijsniveau op de wereldmarkt neer op een daling van het reële nationale inkomen.

Het zou uitermatē gevaarlijk zijn de investeringen te verminderen. Immers, doet men dit, dan zullen de verminderde investeringen over enkele jaren, via een inferieur geworden industriële uitrusting, de productie verder doen teruglopen; een sterke daling van het reële inkomen wordt dan zeer waarschijnlijk.

FIGUUR I.

(Dubbel logaritmische schaalverdeling)

Aantal aangeslagenen boven een bepaald inkomen (x 1.000).

— inkomensverdeling 1948.

- - - inkomensverdeling 1938/1939, gecorrigeerd voor waardeverandering van de gulden en bevolkingsgroei.

De consumptie van ons volk als geheel zal dus kleiner moeten worden.

Nu zou men kunnen stellen, dat deze vermindering in consumptie alleen door de hogere inkomensklassen gedragen moet worden. Zo wil de vierde loonronde klaarblijkelijk voorkomen, dat zij gedragen wordt door de loontrekkers, die minder dan f 3.600 per jaar verdienen.

Men bedenke intussen wel, dat dit voor een deel neerkomt op afwenteling van deze last op andere kleine, doch vaste, inkomens, zoals pensioenen. In dit verband moet worden gewezen op de moeilijkheden, waarmede vele liefdadige instellingen te kampen hebben; immers, vaak bestaat hun inkomen uit vaste contributies.

Afwenteling van de gehele last der toegenomen schaarse op de hogere inkomensklassen komt meer op inkomensnivellering. Om te zien in welke mate deze reeds heeft plaats gehad moet men de na-oorlogse inkomensverdeling met de vooroorlogse vergelijken¹⁾.

Enige maanden geleden publiceerde het C.B.S. hierover de eerste cijfers²⁾. Deze cijfers hebben betrekking op het jaar 1948. Zij kunnen voor de huidige situatie zeker nog als representatief worden beschouwd.

In de figuren I en II en in de tabel is getracht de wijziging, welke ten opzichte van 1938 in de inkomensverdeling heeft plaatsgehad, weer te geven.

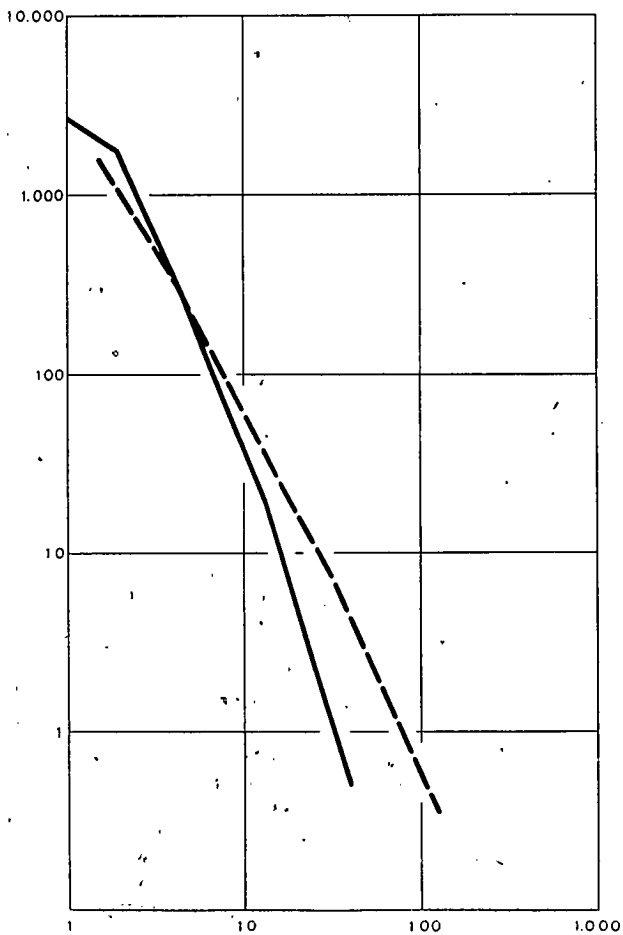
¹⁾ Het spreekt van zelf, dat men ter beoordeling van sociale verhoudingen de personele inkomensverdeling dient te beschouwen. Vaak begaat men de fout bij het bezien van deze problemen de winsten van de ondernemingen als maatstaf te nemen; m.a.w. de functionele inkomensverdeling.

²⁾ Zie hiervoor o.a. het artikel van J. P. A. Visser in „Economisch-Statistische Berichten” van 30 Augustus 1950.

FIGUUR II.

(Dubbel logaritmische schaalverdeling)

Aantal aangeslagenen boven een bepaald inkomen (x 1.000).

— inkomensverdeling 1948, gecorrigeerd voor inkomstenbelasting 1948.

- - - inkomensverdeling 1938/1939, gecorrigeerd voor inkomstenbelasting 1938/1939, tevens gecorrigeerd voor waardeverandering van de gulden en bevolkingsgroei.

De curven zijn zgn. „lijnen van Pareto”; zij zijn getekend op een dubbel-logarithmische schaalverdeling. Horizontaal is afgezet de hoogte van het inkomen, verticaal het aantal personen, dat dit inkomen of een hoger inkomen geniet.

Figuur I stelt voor de verdeling van de bruto-inkomens over de inkomensstrekkers voor de belastingjaren 1938/39 en 1948. Om de gegevens voor deze beide jaren onderling vergelijkbaar te maken, zijn de inkomens van 1938/39 gecorrigeerd voor veranderingen in de kosten van levensonderhoud en de aantallen inkomensstrekkers van 1938/39 voor de bevolkingsgroei.

Figuur II stelt voor de verdeling van de inkomens na aftrek van de inkomstenbelasting voor gehuwden met 2 kinderen, resp. in 1938/39 en 1948.

De helling van de Pareto-lijn is een maatstaf voor de ongelijkheid der inkomens, in die zin, dat een steilere lijn een mindere mate van ongelijkheid betekent dan een minder steile.

Bij beschouwing van fig. I blijkt, dat de ongelijkheid in 1948 aanzienlijk kleiner was dan in 1938/39. De aantallen aangeslagenen boven f 15.000 zijn verminderd, terwijl die beneden f 15.000 zijn toegenomen.

Fig. II toont, dat de sterk toegenomen progressie van de inkomstenbelasting de nivellering nog verder heeft doorgevoerd. De aantallen personen, die na betaling van de inkomstenbelasting meer dan f 4.500 overhielden, zijn verminderd, terwijl alle groepen van f 4.500 of minder zijn toegenomen in aantal.

Hoeveel meer de lasten van de daling van de welvaart en de stijging van de belastingen op de hogere inkomens drukken dan op de lagere, blijkt ook uit de volgende tabel.

Groep inkomensstrekkers	Inkomensklasse in 1938/39	Inkomensklasse in 1948
	(in gulden van 1948)	
1.000 hoogst aangeslagenen volgende	80.000 of meer	33.000 of meer
1.000 aangeslagenen	57.500—75.000	27.000—33.000
3.000	38.000—57.500	20.000—27.000
5.000	27.000—38.000	16.500—20.000
10.000	18.000—27.000	13.000—16.500
30.000	11.000—18.000	9.000—13.000
50.000	7.500—11.000	6.800—9.000
100.000	5.300—7.500	5.200—6.800
1.000.000	1.750—5.300	2.100—5.200

De cijfers zijn het resultaat van een grafische interpolatie langs de Pareto-lijnen; er is dus weer gecorrigeerd voor bevolkingsgroei en waardedaling van de gulden.

Ongetwijfeld zou de inkomensnivellering nog sterker spreken, indien men rekening hield met de druk van andere belastingen en het feit, dat de besteding van de belastinggelden door de Overheid als regel in meerdere mate de lagere inkomensklassen ten goede komt dan de hogere³⁾.

Men kan van mening verschillen over de vraag, in hoeverre de vooroorlogse inkomensverdeling sociaal gerechtvaardigd was en in hoeverre de inmiddels plaatsgevonden correcties hierop voldoende waren. Men bedenke echter steeds, dat verhoging van het nominale loon slechts verdere correctie geven kan, indien men in staat is de productie te vergroten (en dan niet achteraf, maar eerst!), of de consumptiemogelijkheden van andere groepen inkomensstrekkers te beperken zonder schade voor de arbeidsproductiviteit.

De consequentie van te grote inkomensnivellering kan zijn, dat de stimulans in de mensen om iets te bereiken weggenomen wordt, zodat de productie onvoldoende stijgt of zelfs daalt. Het komt ons voor, dat dit stadium thans bereikt is. Reeds meermalen hoorde men stemmen opgaan over het te kleine verschil tussen de lonen van ongeschoolde, geschoolde en leidinggevende arbeid, waardoor de neiging om zich in te spannen kleiner wordt. Wanneer dit het geval is, zal de totale som der reële inkomens op een lager

³⁾ Men zie hiervoor: Ir H. Vos: „Enige kwantitatieve onderzoeken over de betrekkingen tussen overheidsfinanciën en volkshuishouding”, blz. 122 t/m 153.

niveau komen te liggen dan anders het geval geweest zou zijn, en zullen de prijzen de lonen weldra weer voorbijstreven.

Indien een verhoging van de reële lonen momenteel sociaal niet noodzakelijk en economisch nog niet mogelijk is, blijft als enige rechtvaardiging voor de zo langzamerhand gebruikelijk geworden loonronden over de (veronderstelde) politieke noodzaak. De noodzaak nl. om te voldoen aan de aandrang van een deel van de bevolking, dat, in de vorm van stakingen, politieke machtsmiddelen bezit. Een aandrang, die, blijkens het bovenstaande, in de huidige situatie niet rationeel te noemen is wanneer verhoging van het nominale loon op de duur toch niet leidt tot een op peil houden van het reële loon.

Samenvatting en conclusie.

Het productiepeil moet nog steeds onvoldoende geacht worden; dit valt af te leiden uit de niet-sluitende betalingsbalans en een nauwelijks voldoende te achten investeringsniveau.

Kan men de productie niet voldoende opvoeren om bovendien het hoofd te bieden aan de in ons nadeel veranderende ruilvoet, dan zal de nationale consumptie moeten dalen. Het zou economisch volkomen onverantwoord zijn de alternatieve weg te bewandelen, nl. die van vermindering der investeringen.

De lasten van de tweede wereldoorlog en van verschillende na-oorlogse gebeurtenissen blijken zo groot te zijn, dat het onwaarschijnlijk is, dat zij, zonder schade voor de gehele economie, door slechts een deel der inkomensstrekkers gedragen kunnen worden. Waarschijnlijk heeft reeds een te sterke inkomensnivellering plaatsgevonden.

Zou de mentaliteit van de bevolking zo zijn, dat zij de consequenties van deze harde feiten niet wil aanvaarden, dan ziet het er voor Nederland in de toekomst somber uit.

Rotterdam.

H. GORIS.
J. C. RAMAER.

OORZAKEN EN BESTRIJDING DER WERKLOOSHEID.

Het was een goede gedachte van het bestuur der Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek een tournooi te organiseren tussen anti-planners en planners. Al kan men redelijkerwijze niet verwachten, dat door een dergelijke discussie de kloof tussen de overtuigingen van beide kampen ook maar voor een miniem deel zal worden overbrugd, het aandachtig beluisteren der wederzijdse overwegingen kan de eerbied versterken voor elkanders eerlijke overtuiging — en daarmee is reeds veel gewonnen.

Er blijven uiteraard tal van punten, waar een dergelijk steekspel tussen personen, die uit een volkomen verschillende wereld spreken, bij de toehoorder een onbevredigend gevoel achterlaat. Wij zullen er van afzien deze de revue te laten passeren. Slechts op één punt zullen wij in het kort ingaan, nl. op de controverse tussen Prof. Hayek en de heer A. Vermeulen over de voor bestrijding van werkloosheid aan te wenden middelen. Het merkwaardige is, dat beide partijen zich baseren op hetzelfde uitgangspunt en als gevolg daarvan tot hun diametraal tegenovergestelde conclusies kwamen, terwijl, naar onze overtuiging, juist dit uitgangspunt aanvechtbaar is.

Prof. Hayek ontwikkelde zijn betoog, kort samengevat, als volgt. Elk weldenkend econoom zal erkennen, dat een werkloosheid, welke haar oorsprong heeft in de conjunctuurontwikkeling, op doelmatige wijze kan worden bestreden met monetaire middelen. Helaas echter zullen er steeds tevens structurele elementen in het spel zijn. Deze beide zijn in de praktijk niet te scheiden. Voor bestrijding van structurele werkloosheid zijn monetaire maatregelen niet alleen niet doelmatig, maar wanneer

men ze in dat geval aanwendt, zullen ze onafwendbaar inflatie ontketenen, met als consequentie grotere werkloosheid in de toekomst. Ergo, het hanteren van monetaire maatregelen bij de bestrijding van werkloosheid is altijd verwerpelijk.

Hiertegenover stelde de heer Vermeulen, dat inderdaad conjuncturele werkloosheid en structurele werkloosheid niet te scheiden zijn; dat evenwel de werkloosheid een zo ernstig kwaad is, dat bestrijding daarvan vóór alles dient te gaan; dat het daarom verantwoord, ja zelfs geboden is een middel, over de doelmatigheid waarvan voor bestrijding van een der beide hoofdgroepen van werkloosheid men het eens is, steeds te hanteren; en dat het gevaar van inflatie, als zijnde een wel groot, maar toch relatief minder ernstig kwaad, daarbij aanvaard dient te worden.

Tot zover de heren Hayek en Vermeulen. Men ziet het: een brug schijnt nauwelijks mogelijk. Hayek stelt, dat monetaire middelen bij structuurwerkloosheid fout zijn en dat *dus*, als gevolg van de onscheidbaarheid van conjunctuur- en structuurwerkloosheid, deze middelen steeds verwerpelijk zijn. Vermeulen stelt, dat van deze zelfde middelen bij conjunctuurwerkloosheid soulaas verwacht mag worden en dat *dus*, wederom als gevolg van de onscheidbaarheid van beide soorten werkloosheid, ze steeds gehanteerd dienen te worden.

Zoals vermeld, ligt naar onze mening de kern van het verschil in conclusie bij het gemeenschappelijke uitgangspunt. En juist dat gemeenschappelijke uitgangspunt is volgens ons niet juist. Conjunctuurwerkloosheid en structuurwerkloosheid zijn wel degelijk te onderscheiden. Wij erkennen gaarne, dat veelal beide oorzaken in mengvorm optreden en ook, dat de ons ter beschikking staande criteria nog geenszins volmaakt zijn. Maar dit laatste mag stellig geen reden zijn de onscheidbaarheid als dogma te aanvaarden; integendeel, het dient een aansporing te vormen ons onderzoekingsvermogen op dit voor de samenleving zo uitzonderlijk belangrijke gebied te scherpen.

En bovendien, het inzicht waarover wij thans reeds beschikken, vormt stellig al een voldoende hechte grondslag om er met de nodige voorzichtigheid beleidsmaatregelen op te baseren. Overzien wij in het kort ons arsenaal van criteria dan zien wij, dat principieel het onderscheid volkomen duidelijk is: een werkloosheid is van conjuncturele aard wanneer zij haar oorsprong vindt in een belemmering in de doorstroming van koopkracht — of, met andere woorden, in oppotting — op enig punt van de kringloop, terwijl een werkloosheid van structurele oorsprong is wanneer wel een volledige doorstroming van koopkracht plaatsvindt maar deze zich door welke oorzaken dan ook, in onvoldoende mate richt op de bedrijfstak, die, en/of het gewest of land dat, door werkloosheid wordt geteisterd.

Hieruit volgt, dat het enerzijds inderdaad verantwoord en doelmatig is bij conjuncturele werkloosheid door monetaire maatregelen de beschikbare koopkracht te vergroten. Dit heeft het directe effect van compensatie der oppotting, waardoor de effectieve koopkracht weer op peil kan worden gebracht, terwijl het indirecte gevolg zal zijn, dat de neiging tot oppotting vermindert en dus de oorzaak der stagnatie in de doorstroming wordt weggenomen.

Anderzijds volgt uit de genoemde principiele kenmerken inderdaad, dat het hanteren van ditzelfde middel bij structurele werkloosheid onjuist zou zijn. In het algemeen immers zal men door monetaire middelen de koopkracht in alle sectoren of althans over een breed veld verhogen. Vergroting der koopkracht tot een zodanig niveau, dat de werkloosheid in de bedreigde sector wordt geabsorbeerd, zal derhalve noodzakelijkerwijze gepaard gaan met het scheppen van overmaat van koopkracht in andere sectoren, met andere woorden van inflatie.

Hier zal men dus andere middelen te baat moeten nemen.

Een volledige beschrijving daarvan zou stellig buiten het kader van ons thema vallen. Volstaan zij daarom met aan te tekenen, dat de bestrijdingsmiddelen gekozen dienen te worden aan de hand van een nadere analyse van de oorzaken van een teruggang in de vraag in het door werkloosheid aangetaste bedrijf, gewest of land. Wanneer deze gezocht dient te worden in een verschuiving der behoeften dan dient een blijvende inkrimping der productie aanvaard te worden en zou het zelfs onjuist zijn te trachten deze productie door monetaire of andere middelen kunstmatig op peil te houden. De Overheid kan in dit geval de helpende hand bieden door de omscholing van arbeidskrachten te organiseren en eventueel te financieren en ook door de financiering van de nodige investeringen voor andere producties te vergemakkelijken. Dezelfde middelen liggen voor de hand bij het wegvallen van productiemogelijkheden, zoals de turfwinning en de Zuiderzeevisserij.

Blijkt de oorzaak echter te liggen in een relatieve vermindering der concurrentiekracht van het betreffende bedrijf, gewest of land dan zullen de te treffen maatregelen vooral gericht dienen te zijn op verlaging der productiekosten.

Zo kan men voortgaan met de opsomming van de logische en voor de hand liggende maatregelen ter bestrijding van structurele werkloosheid, welke bijv. haar oorzaak vindt in een snelle toeneming der bevolking, waarbij kapitaalvorming of scholing ten achter blijven of in nog andere oorzaken.

Is het nu echter mogelijk het hierboven vermelde principiële onderscheid tussen conjuncturele en structurele werkloosheid te concretiseren in een samenstel van in de praktijk hanteerbare criteria?

Wij menen van wel. Een redelijk betrouwbaar uitgangspunt wordt gevormd door een vergelijkende analyse van de ontwikkeling van werkgelegenheid en omzetten in de bedreigde bedrijfstak met die in andere bedrijfstakken en met de ontwikkeling van het inkomen der afnemers. Blijkt het, dat werkgelegenheid en omzetten in de betreffende bedrijfstak niet ten achter blijven bij die in concurrerende bedrijfstakken, dan kan men concluderen, dat de werkloosheid van conjuncturele oorsprong is. Dit zal in het algemeen gepaard gaan — en de zekerheid van onze conclusie wordt dan versterkt — met een daling van het inkomen der afnemers. Blijken daarentegen de werkgelegenheid en omzetten der concurrerende bedrijfstakken en het inkomen der afnemers op peil te zijn gebleven dan zal men tot een structurele oorzaak moeten besluiten. Een analogo criterium kan uiteraard worden geformuleerd voor het onderkennen van een werkloosheid, welke niet in een bepaalde bedrijfstak maar in een bepaald gewest of land optreedt.

Wij volstaan met deze summiere indicatie. Ons doel was niet een volledige determineertabel op te stellen maar uitsluitend om in het licht te stellen, dat het onjuist zou zijn ons neer te leggen bij een vermeende onscheidbaarheid van de oorzaken van werkloosheid. Hoe onvolmaakt ons arsenaal ook op dit moment nog moge zijn, het biedt reeds een benaderend houvast, ook voor een kwantitatieve analyse van de in de praktijk gebruikelijke mengvormen. En de onderkenning en onderscheiding is van essentieel belang, juist omdat de doelmatige bestrijdingsmiddelen voor de ene soort werkloosheid effectloos en zelfs schadelijk zijn indien toegepast bij bestrijding van de andere soort.

's-Gravenhage.

M. H. EKKER.

EEN BEDENKELIJK VOORSTEL INZAKE DUITSE MERKEN.

Ook in de boezem van de „Trade Mark Protection Society” te Londen houdt men zich met de behandeling van de Duitse merken bij het toekomstige vredesverdrag met West-Duitsland bezig. Het is ongetwijfeld interessant na te gaan, hoe deze in 1871 opgerichte Vereniging tot het behartigen van de belangen van merkenhouders in het Verenigd Koninkrijk zich deze behandeling voorstelt, te meer, indien men bedenkt, dat van alle geallieerde mogendheden het ongetwijfeld Groot-Brittannië is, dat, vooral uiteraard van Westduitse, doch ook van andere zijde, veelal van naijver op de overwonnen staat wordt beticht.

De grondstellingen, waarvan de T.M.P.S., volgens een onlangs aan het „Markenverband E.V.” toegezonden memorandum uitgaat, zijn de volgende:

1. de geallieerden zijn bevoegd alle Duitse vermogensbestanddelen in hun land tot het goedmaken van oorlogsverliezen te benutten. Onder de Duitse vermogensbestanddelen in het buitenland valt ook de „goodwill” van Duitse firma's, evenzeer als bijv. een banksaldo of ander Duits vermogen;

2. de goodwill van een firma is onverbreekbaar met haar handelsmerken verbonden, ja zelfs bestaat vaak deze, overigens abstracte, goodwill, wat de materiële waarden betreft, uit niets anders dan de handelsmerken. Waar nu de geallieerden het recht hebben Duitse buitenlandse vermogensbestanddelen ten behoeve van reparatiedoeleinden in beslag te nemen, moet, indien de buitenlandse goodwill van Duitse firma's als zulk een vermogensbestanddeel wordt beschouwd, daaruit ook volgen, dat de geallieerden bevoegd zijn Duitse handelsmerken in beslag te nemen, welke in hun land gebruikt worden of geregistreerd zijn;

3. de Duitse buitenlandse vermogensbestanddelen moeten ten nutte van het algemeen en niet van de enkeling worden aangewend. De T.M.P.S. gaat er van uit, dat slechts bij toepassing van dit beginsel het onder 1. genoemde voorschrift, namelijk, dat het gebruik van Duitse vermogensbestanddelen tot herstel van oorlogsschaden moet dienen, tot zijn volle recht kan komen. Wanneer echter aan ondernemingen, welke niet de oorspronkelijke eigenaren zijn, de mogelijkheid verleend wordt, algemeen bekende merken te gebruiken, dan ontstaat er zeer waarschijnlijk een verwarring, welke aan het publiek eerder schade berokkent dan dat het voordeel uit het gebruik van Duitse merken kan putten.

Van deze drie grondstellingen zijn de eerste en tweede in de bepalingen van de Herstelconferentie van Parijs (Januari 1946) verankerd, zodat de T.M.P.S. daaraan weinig heeft toe te voegen. De derde echter is meer op een subjectieve mening gebaseerd en wordt daarom in het genoemde memorandum ook nader uitgewerkt, hetgeen op de volgende wijze geschiedt.

De Vereniging keurt het verlenen van licenties of de verkoop van Duitse handelsmerken aan derden af. Niet, omdat daardoor de vroegere Duitse eigenaar — althans voor zover het zijn export betreft — zou worden benadeeld, doch uit bezorgdheid voor het algemeen welzijn in het eigen land en andere geallieerde landen. Daarom is het ook af te keuren, dat de beheerder van het vijandelijke vermogen in verschillende staten niets gedaan heeft om schending van Duitse warenmerken tegen te gaan. De Vereniging beschouwt het immers als de plicht van de beheerder tegen elk geval van schending, hetwelk te zijner ore komt, op te treden. Het zou daarom aanbeveling verdienen, indien de Duitse eigenaar van een merk zijn Britse zakenvrienden zou verzoeken in geval van schending van het warenmerk de beheerder tot het nemen van maatregelen aan te sporen, en wel uitsluitend in het algemeen belang. In verband met deze opvatting — het dienen van het belang van het geallieerde publiek — stelt de T.M.P.S. de geallieerden voor

ten aanzien van de Duitse merken in het buitenland de volgende maatregelen te treffen:

a. een speciaal register voor bevroren merken in te stellen;

b. hiër in alle op naam van Duitse onderdanen vóór Mei 1945 ingeschreven handelsmerken te registreren, zulks onder voorbehoud van het recht van geïnteresseerde derden om zich tegen deze registratie te verzetten, omdat het merk inderdaad niet aan de Duitse onderdanen, doch aan hen toebehoort. Ook registratie van door Duitse onderdanen vóór Mei 1945 wél gebruikte, doch niet geregistreerde merken zou in dit register moeten geschieden;

c. het recht op deze bevroren merken zou aan de Staat moeten worden overgedragen; de Staat zou daardoor niet slechts het recht verkrijgen misbruik door derden tegen te gaan, hij zou van dit recht inderdaad ook op krachtige wijze gebruik dienen te maken. De Staat zou dit recht in elk geval gedurende 15 jaren moeten uitoefenen, doch deze termijn zou individueel verlengd moeten worden, indien na afloop daarvan voor een bepaald merk zou blijken, dat het in het verkeer nog steeds als het reclameschild voor het product van de betreffende Duitse producent dienst doet.

De T.M.P.S. is derhalve van mening, dat het de voorkeur verdient de merken door het treffen van bovengenoemde maatregelen ten bate van het algemeen belang te bevriezen boven het recht van gebruik er van aan derden te geven.

Het memorandum van de T.M.P.S. eindigt met het advies aan Duitsers en Duitse firma's om het kloeke besluit te nemen de oude merken te vergeten, net te doen of deze er nooit zijn geweest en nieuwe merken aan te nemen. Waar reeds een periode van tien jaren is verstreken, waarin de merken in het buitenland niet meer konden worden gebruikt, moet men zich, aldus het advies, niet langer door het verleden laten beïnvloeden, doch in de toekomst zien. Het moet, zegt de T.M.P.S., voor Duitsers en hun firma's niet moeilijk zijn binnen korte tijd voor hun artikelen door kwaliteit, billijkheid en andere eigenschappen, een goede naam te verwerven en een nieuwe goodwill te scheppen, welke spoedig de concurrentie van anderen, die van oteigende merken gebruik maken, terzijde zal schuiven. De T.M.P.S. eindigt met de mededeling, dat zij ter beschikking blijft, indien men haar raad of hulp nodig heeft.

Tot zover het memorandum dezer Britse Vereniging.

Het is duidelijk, dat de T.M.P.S. onveranderd op het in art. 6 van de besluiten der Parijse Herstelconferentie neergelegde beginsel staat resp. op het juridisch erkende standpunt, dat handelsmerken een vermogensbestanddeel zijn. Doch zij erkent tevens, dat de merken tot de goodwill van de Duitse firma in het buitenland behoren, en dat deze goodwill overigens slechts ideële waarde heeft: slechts de merken zouden van die goodwill een tastbaar bestanddeel uitmaken.

Hierin ligt echter een gewild-onlogische constructie opgesloten. Indien men erkent, dat de merken aan de goodwill vastzitten, en indien men de goodwill een ideëel bestanddeel noemt, dan is er immers geen aanleiding om nu juist voor de merken een uitzondering te maken, en nu juist deze het ideële karakter te ontzeggen. Men kan zich niet aan de stellige indruk onttrekken, dat deze uitzondering slechts wordt gemaakt, opdat de confiscatie van dit gedeelte van de goodwill, welks inbeslagneming overigens niet mogelijk is, wél mogelijk wordt gemaakt. In het feit, dat overigens de inbeslagneming van de goodwill niet mogelijk is, ligt de erkenning opgesloten, dat de goodwill aan het in Duitsland gelegen producerende bedrijf verbonden is¹⁾.

¹⁾ Vandaar, dat, indien zich in een geallieerde staat een volledig producerend dochterbedrijf bevindt, de inbeslagneming de goodwill impliceert en deze oopso, door zijn onverbreekelijke verbondenheid daarmede, ook mede in geallieerde handen moet overgaan, de merken daarbij inbegrepen; zie mijn opstel in „E.-S.B.”, no. 1726 van 7 Juni 1950.

Doch indien de goodwill aan de plaats van productie gebonden is, is dus ook het merk daaraan gebonden. De T.M.P.S. merkt immers zelve op, dat het merk een onderdeel van de goodwill van de producent is. Doch daar dan ook het merk aan het producerende bedrijf inhaerent is, kan dit feit ook door een inschrijving in een register van bevroren merken niet ongedaan worden gemaakt.

Maar ook al zou men de T.M.P.S. in haar opvatting, dat de handelsmerken een deel van het buitenlandse kapitaal van de Duitse produceerbaar zijn, kunnen volgen, dan zou het toch op geld waardeerbaar moeten zijn; in stede daarvan lezen wij, dat dit buitenlandse Duitse kapitaal in handen van anderen verwarring zou stichten en ter vermijding daarvan door de Staat bevroren zou moeten worden, ook al heeft deze er niets aan. Deze gedachtengang past niet in de opvatting, dat warenmerken — aldus de T.M.P.S. — een grijpbaar, los en zelfstandig vermogensbestanddeel vertegenwoordigen, waarvan derhalve de inbeslagneming voor hersteldoeleinden kan plaats hebben. Zelfs bij benadering kan echter de waarde niet worden opgegeven. Hoogstens kan er sprake zijn van een indirecte waarde, indien, door de uitval op de wereldmarkt van het Duitse merk, andere merken van geallieerde onderdanen er in grotere hoeveelheid door zouden kunnen worden verhandeld. Doch de verzwakking van de Duitse concurrentie kan niet op een bepaald bedrag voor hersteldoeleinden worden gewaardeerd. In elk geval mag men aannemen, dat aan het betreffende Duitse bedrijf schade wordt berokkend zonder dat een onmiddellijke bevoordeling van de geallieerde staat daartegenover komt te staan. Het indirecte voordeel is, dat Duitsland, op het ogenblik, dat dit land weer op de internationale markt verschijnt, in een onvoordeliger positie staat. Met hersteldoeleinden houdt zulks echter wel een heel ver en zwak verband, als dat al te vinden zou zijn.

Wat de praktische zijde van het voorstel dezer Vereniging betreft, valt het te betwijfelen, of een overheidsinstantie wel in staat zou zijn tegen misbruik van de geregistreerde, bevroren, merken op te treden. Dat de aansporing tot de bestrijding door deze instantie van misbruik, van Duitse zijde zou komen, is niet denkbaar, zelfs grenst deze opvatting aan het naïeve, daar de Duitse producent dan immers niet meer in de export bij het merk geïnteresseerd is, en er van hem derhalve geen belangstelling meer voor te verwachten valt.

In de gedachtengang van de T.M.P.S. is slechts logisch, maar tevens volkomen overbodig, het advies om de artikelen onder nieuwe merken te exporteren, als de oude gestriliseerd zullen zijn. Deze gang van zaken zou echter tevens inhouden, dat hetzelfde artikel onder twee merken zou worden verhandeld, nl. onder het oude in het (Duitse) binnenland en onder het nieuwe bij export. Hoe duidelijk blijkt dan, dat de T.M.P.S. met haar voorstellen afbreuk doet aan het sedert meer dan een halve eeuw steeds levendiger geworden beginsel van de internationale bescherming, zoals dit voor het eerst werd neergelegd in art. 10 van de Conventie van Brussel (1900) en daarna herhaaldelijk werd uitgebreid en op grond waarvan aan de onderdanen van de aangesloten staten op het grondgebied daarvan dezelfde bescherming wordt verleend als aan de eigen onderdanen. Als vrucht van de Conventie van Washington (1911), Den Haag (1925) en Londen (1934) is dit artikel tenslotte uitgegroeid tot de incarnatie van het streven naar eerlijke en loyale concurrentie. Het staat weliswaar vast, dat Duitsland en nagenoeg het gehele Duitse volk, door de flagrante schending van de rechten van de beschaafde wereld zichzelf buiten de gemeenschap hebben gesteld; niettemin valt te bedenken, dat het bij de voorstellen van de T.M.P.S. gaat over de behandeling van de handelsmerken bij het vredesverdrag, hetwelk toch in de eerste plaats de basis voor een opnieuw internationaal samengaan moet leggen. Dan behoort dit verdrag er ook toe mede te werken aan de in 1934 reeds zo ver gevorderde gedachte van loyale

concurrentie nieuw leven in te blazen. De voorstellen van de T.M.P.S. ademen echter een geheel andere geest en zijn duidelijk gedragen door de wil het Duitse exportpotentieel uit te schakelen, zelfs al hebben de geallieerden daarvan weinig of geen direct voordeel. Met name het voorstel (zie boven onder c), dat de Staat zijn rechten zou moeten blijven uitoefenen, zelfs na afloop van de algemene termijn van 15 jaren, indien zou blijken, dat het merk ook dan nog als reclameschild voor het product van de betreffende Duitse producent dienst doet, verraadt de eigenlijke bedoelingen van de Britse Vereniging.

Voor het vasthouden aan het eenmaal internationaal bereikte niveau spreekt ook het volgende grote internationale belang: de voorgaande bescherming van het merk, in art. 10 neergelegd, blijft in de eerste plaats terecht op het persoonlijke karakter van het merk berusten. Door ijver en kunde bemerkt de producent aan zijn internationaal merk bekendheid en glans weten te verlenen. Er is hier vergelijking met de band van een auteur of kunstenaar met zijn geestesproduct mogelijk, waarin zijn persoonlijkheid ligt opgesloten en aan de auteursrechten waarvan men in de periode na de oorlog geen geweld aandoet. Ook voor het merkenrecht geldt, dat dit de bescherming van de persoonlijke scheppingskracht beoogt. Ook daarom kan de maatregel van het bevroren niet worden verdedigd. Want het vredesverdrag moet drager zijn van het hooggestemde ideaal van zo mogelijk nog inniger internationale samenwerking dan vóór de oorlog.

Dat de T.M.P.S. blijkens haar voorstellen niet geneigd is bij het sluiten van het vredesverdrag door teruggave in het algemeen ²⁾ van de merken ook aan het herstel van de eerbied voor het internationale merkenrecht mede te werken, valt te meer op, daar de Internationale Conventie van Koophandel in Februari 1948 heeft voorgesteld de Duitse merken te doen bevroren, doch reeds in Juni 1948 weer op haar advies terugkwam en in het algemeen voor teruggave pleitte. Het door de T.M.P.S. voorgestane standpunt betekent dan ook met recht weer een schrede terug op de moeizame weg van de normalisatie van het handelsverkeer. Het vredesverdrag echter betekene in alle opzichten een nieuwe mijlpaal op de weg naar het herstel van internationaal recht en vertrouwen.

Scheveningen.

Dr C. SCHIOUTEN.

²⁾ Voor bepaalde noodzakelijke uitzonderingen zie mijn artikel in „E.-S.B.“, no. 1726 van 7 Juni 1950.

INGEZONDEN STUK.

DE FINANCIERING VAN DE WONINGBOUW.

De heer K. B. van Steenwijk te Utrecht schrijft ons:

In het artikel „De financiering van de woningbouw” van Prof. Dr Ir H. G. van Beusekom („E.-S.B.” van 30 Augustus 1950), waarvan ik met belangstelling kennis nam, komen — naar ik meen — twee onjuiste getallen voor.

De tweede alinea van het onderdeel „De nieuwe financieringsregelingen” luidt: „De premiereregeling opent de mogelijkheid, dat aan natuurlijke en rechtspersonen premien worden verstrekt voor de bouw van woningen met een inhoud van ten hoogste 275 m³ voor zover het eengezinshuizen betreft en van ten hoogste 225 m³ voor zover het andere woningen betreft, met dien verstande, dat de inhoud van eengezinshuizen voor eigen bewoning door gezinnen met meer dan 6 kinderen tot 450 m³ mag worden opgevoerd”.

De getallen 275 en 225 dienen te worden gelezen als 375 en 325, zulks overeenkomstig artikel 2 lid 1 van de Premiereregeling Woningbouw 1950 (Ned. Stcrt van 8 Juni 1950):

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE ENGELSE „EXPORT DRIVE” EN DE DEVALUATIE.

Ongeveer een jaar geleden publiceerde „Punch” een artikel, waarin op de humoristische wijze, dit blad eigen, werd verteld van de resultaten der Engelse „export drive” naar de Verenigde Staten met als climax, dat President Truman de deurbel van het Witte Huis afrukte en daarvoor in de plaats een bel van Engels maaksel aanbracht.

Op de eerste verjaardag van de devaluatie zouden, zo zegt „The Statist” van 23 September jl., de medewerker van „Punch” en zijn lezers verbaasd zijn, wanneer zij hoorden in hoeverre deze scherts werkelijkheid is geworden. Weliswaar heeft de heer Truman nog geen Engelse bel gekocht, maar onder de huidige omstandigheden zou een ondernemend zakenman hem daartoe wellicht gemakkelijk kunnen overhalen.

Indedaad is de Engelse uitvoer naar de Verenigde Staten aanzienlijk gestegen. In het derde kwartaal van 1949 — de periode, waarin de devaluatie plaatsvond — beliep hij gemiddeld \$ 15 mln per maand, of wel, uitgedrukt in ponden tegen de koers \$ 4,03 = £ 1, £ 3½ mln, tegen £ 5,6 mln in het vierde kwartaal van 1948. In het tweede kwartaal 1950 bedroeg deze uitvoer gemiddeld \$ 20,4 mln per maand, of — tegen de nieuwe koers — £ 7,3 mln; uitgedrukt in de koers van vóór de devaluatie £ 5 mln. De cijfers voor Juli jl. tonen aan, dat de uitvoer naar de Verenigde Staten door de aankopen van strategische grondstoffen door dat land nog verder wordt opgevoerd. Het bedrag van \$ 32 mln, dat niet alleen een na-oorlogs record vormde, maar dat ook vele vooroorlogse cijfers overschreed, spreekt voor zichzelf.

Opvallender nog dan de grote stijging van de uitvoer naar de Verenigde Staten sinds de devaluatie is het feit, dat de variëteit der goederen groter is geworden. Goederen, die voorheen in de Verenigde Staten niet, of vrijwel niet werden verkocht, vinden er nu geregeld aftrek. Deze omstandigheid schijnt er op te wijzen, dat Engeland om dollars te verdienen niet alleen op zijn traditionele uitvoer is aangewezen.

De devaluatie heeft haar sporen verdiend, doordat zij het heeft mogelijk gemaakt met verschillende nieuwe goederen op de „taaië” Amerikaanse markt door te dringen, maar in nog sterkere mate, doordat Engeland er in is geslaagd de zgn. sleutel-exportproducten tegen concurrerende prijzen op de Amerikaanse markt te brengen. Voornamelijk door de betrekkelijk lage prijzen is de uitvoer van Engelse auto's en textielgoederen sterk toegenomen. Gedurende de eerste zes maanden van 1950 steeg de uitvoer van auto's en onderdelen naar de Verenigde Staten van \$ 1 mln in Januari tot ruim \$ 2 mln in Juni, die van wollen manufacturen gedurende dezelfde periode van \$ 1½ mln tot \$ 3½ mln.

Onderstaande tabel geeft een indruk van de toeneming van de uitvoer voor enkele goederencategorieën. Onder A zijn de zgn. traditionele exportproducten vermeld; onder B enkele goederen, die de Verenigde Staten voor voorraadvorming hebben aangekocht en die een groot aandeel in het succes van Engeland's „export drive” hebben gehad. De cijfers hebben betrekking op de maanden Januari en Juni 1950, zodat zij niet zijn beïnvloed door de Koreaanse oorlog.

(in duizenden dollars)

A.	Jan. 1950	Juni 1950
Dranken	3.018	4.632
Katoenen manufacturen	555	646
Papier en -producten	158	221
Klei en -producten	666	894
Geelkoperen en bronzen producten	53	168
Boeken, kaarten, e.d.	344	582
Speelgoed en sportartikelen	39	127

B.	Jan. 1950	Juni 1950
Tin	257	2.119
Jute en -producten	96	282
Chemicaliën	72	103
Rubber en -producten	59	186
Ferrolegeringen en ertsen	39	123

Tenslotte geeft onderstaand staatje nog een beeld van de exporttoeneming van niet-traditionele goederen, die procentueel het grootst is.

(in duizenden dollars)

	Jan. 1950	Juni 1950
Vleesproducten	3,3	29,0
Zeep en toiletartikelen	13,8	39,7
Kwekerijproducten enz.	0,5	15,2
Landbouwwerktuigen	32,9	53,5
Verf en vernis e.d.	24,8	56,0

Een nieuwe deurbel voor het Witte Huis is, zoals men ziet, hieronder nog niet vermeld, maar dat komt misschien nog wel, zegt „The Statist”.

RUSLANDS INVOER VAN „STRATEGIC MATERIALS”.

Churchill's radiorede betreffende de Engels-Russische handel heeft, zoals bekend, nogal wat stof doen opwaaien en verschillende Engelse bladen hebben hieromtrent uitgebreide gegevens gepubliceerd. „The Economist” van 23 September jl. heeft dit vraagstuk op groter schaal aangepakt en een poging gewaagd Ruslands invoer van rubber, tin, wol en katoen te schatten. Uiteraard stuit deze poging op vele moeilijkheden, aangezien Rusland geen handelsstatistieken publiceert. „The Economist” heeft daarom als uitgangspunt genomen de uit- en doorvoerstatistieken van de belangrijkste exporterende landen en hiermede was het mogelijk enig idee van Ruslands invoer te verkrijgen.

Onderstaande tabel is volgens deze methode samengesteld. Er dient evenwel op te worden gewezen, dat het zeer goed mogelijk is, dat zendingen van bovengenoemde goederen naar andere Oosteuropese of Aziatische landen uiteindelijk eveneens in Rusland zijn terechtgekomen, zodat de tabel slechts een grove indicatie geeft.

Arti- kel	Eenheid	Vooroor- logs ge- middelde	1946	1947	1948	1949	1950 *) (jaar- basis)
Rub- ber	1.000 ton	30,0	9,5	35,0	100,0	105,0	85,0
Tin	1.000 ton	11,0	2,0	1,0	0,3	0,3	0,7
Wol ¹⁾	mln lbs	10,0	5,0	30,0	35,0	45,0	42,5
Ka- toen	mlr lbs	1,5	1,5	1,0	2,5	1,5	2,0

¹⁾ Op gewassen basis.

²⁾ De jaarbasis berust voor rubber op de eerste negen, voor wol op de eerste acht en voor tin en katoen op de eerste zes maanden van het jaar.

Bovenstaande cijfers tonen in de eerste plaats aan, dat Rusland meer van de bovengenoemde goederen (behalve tin) importeert dan vóór de oorlog en voorts, dat de invoer van rubber en wol dit jaar vermoedelijk lager zal zijn dan in 1949. Hierbij moet men — aldus genoemd blad — bedenken, dat de rubberaankopen sedert Juni niet volledig in deze cijfers worden gereguleerd. Indien Rusland, zoals de marktberichten suggereren, de laatste drie maanden veel rubber heeft geïmporteerd, dan zal het cijfer van 1949 waarschijnlijk worden overschreden. Maar zelfs indien dit laatste het geval is, dan zijn de hoeveelheden nog niet alarmerend hoog en suggereren zij geen ernstige poging tot voorraadvorming. Hoewel Rusland een actieve synthetische rubberindustrie heeft en bovendien het merendeel der Oostduitse productie

kan gebruiken, is de invoer van natuurrubber ten dele bestemd voor de lopende productie. De maximum-voorraadvorming zal volgens „The Economist” vermoedelijk niet veel meer dan 80.000 ton per jaar bedragen. Een dergelijke voorraadvorming veronderstelt een betrekkelijk laag verbruik en kan worden vergeleken met een huidige Amerikaanse voorraadvorming van 125.000 ton per jaar. Het grootste deel van de tininvoer is waarschijnlijk bestemd voor verbruik. De grote stijging gedurende het eerste halfjaar 1950 wekt, aldus genoemd blad, de indruk, dat een zekere voorraadvorming plaatsvindt.

WEST-DUISSLANDS HANDELSPOLITIEKE PROBLEMEN.

De ontwikkeling van de buitenlandse handel en de toekomstmogelijkheden daarvan baren West-Duitsland grote zorgen. Weliswaar heeft dit land als gevolg van de sterk gestegen vraag op de wereldmarkten de kans om zijn uitvoer uit te breiden, doch hier staat tegenover, dat deze gestegen vraag tevens Duitslands invoer steeds duurder doet worden.

Dit is evenwel niet het grootste probleem, zegt „Der Volkswirt” van 22 September jl.; het belangrijkste probleem is, of Duitsland er in zal slagen in voldoende mate industriële grondstoffen en voedingsmiddelen in te voeren. Verschillende handelspartners schijnen er nl. de voorkeur aan te geven hun producten contant tegen dollars te verkopen, waardoor voor Duitsland het gevaar bestaat, dat zijn uitvoer van investeringsgoederen wel verder zal toenemen, maar dat de gecontracteerde tegenprestaties der handelspartners achterwege blijven.

De grootste moeilijkheden in deze doen zich voor in de handel met de Midden- en Zuidamerikaanse landen. Deze landen verkeren in de gunstige omstandigheid, dat zij hun producten tegen hoge dollarprijzen kunnen verkopen. Daarom zal het, bijv. Duitsland waarschijnlijk niet gelukken om de met Brazilië overeengekomen invoer van katoen, ter waarde van \$ 25 mln, te realiseren, terwijl Mexico er blijkbaar weinig voor voelt om de gecontracteerde oliehoudende zader ter waarde van \$ 20 mln te leveren.

Nu zal Duitsland moeten uitmaken, of het door zal gaan met het verspillen van investeringsgoederen op de wereldmarkt zonder dat er voldoende leveringen van grondstoffen tegenover staan, of dat het voortaan de producten, welke grondstoffenvoorziening moeilijkheden oplevert, slechts naar die landen zal uitvoeren, die bereid zijn voldoende tegenprestaties te leveren. Daarbij moet men bedenken, zegt genoemd blad, dat in dat geval de resultaten der handelsliberalisatie wel eens spoedig weer zouden kunnen verdwijnen.

In dit verband krijgt Duitslands handel met Oost-Europa nieuwe betekenis. Zoals bekend, is deze handel aan een strenge controle der geallieerden onderworpen. Wanneer nu grondstoffencontingenteringen op internationale basis doorgevoerd zouden worden, dan zouden de andere Westeuropese landen niet alleen worden bevoordeeld met het oog op de herbewapening, maar zij zouden bovendien in de gelegenheid zijn, dank zij de nog bestaande handelsrelaties met Oost-Europa, uit deze landen waardevolle grondstoffen en agrarische producten te betrekken, een mogelijkheid, die voor Duitsland veel geringer is. Wanneer bijv. Joegoslavië nog non-ferrometalen kan leveren, dan stuit Duitslands kans om uit dat land iets daarvan te betrekken al heel gauw op de limiet, die door de geringe uitvoer naar dat land is gesteld.

CANADA EN DE HERBEWAPENING.

De Canadese Minister van Financiën, Abbott, heeft op 7 September jl. aan het Canadese Lagerhuis een herziene begroting voorgelegd in verband met de door de herbewapeningcampagne ontstane economische en finan-

ciële problemen. Evenals andere landen kan ook Canada moeilijk arbeids- en materiaalreserves voor bewapeningsdoeleinden vrijmaken, zonder dat daardoor het monetaire evenwicht in gevaar wordt gebracht. De toenemende productie voor de herbewapening moet derhalve ten laste van het verbruik en de investeringen komen. Overheidsmaatregelen zijn vereist, teneinde te verhinderen, dat deze vrijmaking de inflatoire tendenties versterkt.

Het getuigt, aldus de „Neue Zürcher Zeitung” van 13 Sept., van een vooruitziende blik, dat de Regering reeds nu met deze impopulaire maatregelen is begonnen en niet heeft gewacht tot het begin van het nieuwe fiscale jaar. Volgens de bestaande belastingen zouden de totale inkomsten van de Staat voor het lopende fiscale jaar \$ 2,61 mrd bedragen. Door de stijging der defensie-uitgaven met \$ 244 mln moet evenwel worden gerekend op een totaal bedrag aan uitgaven van \$ 2,65 mrd, derhalve op een tekort van ca \$ 44 mln. Hoewel dit tekort betrekkelijk gering is, heeft de Regering gemeend een anti-inflationistische fiscale politiek niet te moeten uitstellen. De Minister van Financiën heeft er reeds op gewezen, dat de defensie-uitgaven voor het komende fiscale jaar verder zullen stijgen. Het juiste bedrag is weliswaar nog niet bekend, maar de verwachtingen, dat het ca \$ 1 mrd zou bedragen, werden door Abbott bevestigd.

Teneinde het tekort van het lopende jaar ter hoogte van \$ 44 mln te dekken, heeft de Regering een belastingherziening voorgesteld, die tot 31 Maart 1951 — het einde van het fiscale jaar — een extra bedrag van \$ 58,9 mln zou moeten opbrengen. Van een verhoging der persoonlijke inkomstenbelasting zal, om de positie van de burgerbevolking niet onnodig te verzwaren, worden afgezien; de belasting op het bedrijfsleven zal daarentegen met 5 pCt worden verhoogd. Bovendien zal o.a. de omzetbelasting op een aantal artikelen, bijv. auto's, gummi-banden, vulpenhouders, phototoestellen, toilet- en talrijke huishoudelijke artikelen worden verhoogd.

Hoewel deze nieuwe belastingen de vraag van de burgerbevolking zullen beïnvloeden, beseft de Regering wel degelijk, dat zij de levensstandaard niet noemenswaard zullen verlagen en nauwelijks voldoende zullen zijn om de toenemende inflationaire druk in toom te houden. De Regering is echter kennelijk van plan de belastingen niet zó ver op te voeren, dat zij een ontmoedigende invloed op de ondernemingsgeest zullen uitoefenen. In plaats daarvan wordt de bestrijding der inflatie met andere middelen gevoerd. Zo zullen o.a. stappen worden ondernomen om de credietverlening aan de consumenten te bemoeilijken. Voorts heeft de Minister van Handel om volmachten verzocht, die het de Regering mogelijk zullen maken controle op de productie, de verdeling en de prijzen uit te oefenen. Van deze volmachten zal evenwel alleen in uiterste nood gebruik worden gemaakt. De Regering hoopt nl. door vrijwillige samenwerking de verdeling van schaarse materialen te bewerkstelligen. Hieruit blijkt, aldus de „N.Z.Z.”, dat de Canadese Regering, ondanks de zware taak, die de nieuwe bewapeningsverplichtingen haar hebben opgelegd, er naar streeft de liberale principes, die de laatste tijd haar economische politiek kenmerken, te blijven volgen.

CREDIETFACILITEITEN VOOR DE DUITSE CONSUMENT.

De laatste tijd is de behoefte aan credietfaciliteiten ten behoeve van de consument in West-Duitsland sterk toenomen. Volgens berekeningen van het „Kölner Institut für Handelsforschung”, uitgevoerd aan de hand van gegevens betreffende ongeveer 1.500 kleinhandelsbedrijven, vond in Juli 1949 reeds ca 15 pCt der totale verkopen in de detailhandel op crediet plaats, een percentage, dat in Maart 1950 tot 24 was gestegen. Ter illustratie laten wij

hieronder enkele percentages voor een aantal goederencategorieën volgen.

Aandeel van de verkopen op crediet in de totale verkopen van detailhandelsbedrijven.
(in pCt)

Goederencategorieën:	Juli 1949	Maart 1950
Levensmiddelen	7,1	6,3
Textielgoederen	5,3	7,6
Schoenen	2,8	4,2
Meubelen	56,9	57,9
Naaimachines	15,4	44,4
Rijwielen	23,0	31,9
Kantoor machines, -meubelen e.d.	70,8	74,6

Ook wanneer deze percentages wellicht niet voor geheel West-Duitsland representatief zijn, is het, aldus het „Wochenbericht” van het „Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung” van 1 Sept., duidelijk, dat deze credieten hun vooroorlogse omvang — ca 10-15 pCt — hebben bereikt, zo niet hebben overschreden. Speciaal het hoge percentage voor levensmiddelen verdient, daar het hier uitsluitend verbruiksartikelen betreft, de aandacht. Het wijst er nl. op, dat de consumenten niet over voldoende koopkracht beschikken.

De financiering der credietfaciliteiten vindt, evenals voor de oorlog, vnl. plaats door de handel zelf, die daarbij o.a. wordt gesteund door leverancierscredieten en herdisconteringsmogelijkheden bij de banken. Daar evenwel deze credietverlening door de handel zelf begrensd is door het sedert de geldsanering heersende gebrek aan kapitaal bij handel en industrie, nemen de speciale afbetalingscredietbanken en de goederen- en consumentencredietinstellingen een belangrijker plaats in dan voorheen. Hun aandeel in de totale detailhandelsomzetten op crediet in West-Duitsland — met uitzondering van West-Berlijn — wordt geschat op 10 à 20 pCt; het gemiddelde credietbedrag op DM 160 à 200, met een looptijd van gemiddeld zes maanden.

Het zou, aldus genoemd „Wochenbericht”, gezien de kennelijk grote behoefte aan credietfaciliteiten ten behoeve van de consument, gewenst zijn indien in deze een uniforme regeling in het leven werd geroepen en indien regelmatig een overzicht van de omvang dezer credietverlening werd gepubliceerd.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt.

Op de eerste dag van de verslagweek werd het nieuws bekend, dat de sinds Juni 1941 onveranderd gebleven rentetarieven van De Nederlandsche Bank met ingang van Dinsdag 26 September 1950 waren verhoogd: het officiële wisseldisconto van 2½ tot 3 pCt en het officiële promessendisconto van 3 tot 3½ pCt.

Deze maatregel, hoeveel opzien zij ook verwekte, kan slechts uiterst weinig verandering op de geldmarkt teweegbrengen. Op de geldmarkt noch bij de circulatiebank worden tegenwoordig ooit handelswissels verdisconteerd. Verdiscontering van schatkistpapier bij De Nederlandsche Bank vindt gewoonlijk slechts enige malen per jaar plaats, nl. in tijden van zeer grote geldkrapte, d.w.z. in maanden, waarin weinig schatkistpapier vervalt en de onttrekkingen bij de banken groter zijn dan deze hadden verwacht. In dergelijke gevallen speelt acute liquiditeitsdrang een rol en de invloed van een discontoverhoging van ½ pCt mag hiervoor practisch wel als afwezig worden beschouwd. Het is wel zeer opmerkelijk, dat de debetrente, die De Nederlandsche Bank voor credieten in rekening courant berekent, op 3½ pCt is gehandhaafd. Zoals bekend, komt debet-staan regelmatig voor, en wel bijna altijd omstreeks de ultimo's, in verband met de periodieke omzetting van giraal in chartaal geld, die dan plaatsvindt. Dat juist

hier geen verhoging heeft plaatsgevonden, is vermoedelijk wel een aanwijzing, dat De Nederlandsche Bank alles, wat een verhoging van het renteniveau op de geldmarkt zou kunnen bevorderen, wil nalaten. Dit is des te waarschijnlijker, wanneer men bedenkt hoe gering-toch kwantitatief de invloed van een eventuele verhoging van de debetrente zou zijn geweest.

In feite hangt het renteniveau op de geldmarkt vrijwel geheel af van één ding, nl. het disconto, waartegen nieuwe jaarspromessen worden afgegeven. Dit percentage, vastgesteld niet door De Nederlandsche Bank, maar door de Minister van Financiën, is en blijft 1½ pCt en hiermede ligt vast, dat, afgezien van de mogelijkheid van tijdelijke korte fluctuaties, de geldmarkt in wezen niet door de plaatsgevonden maatregelen wordt beroerd.

De maatregelen tot beperking van een expansie van de credietverlening door de commerciële banken, welke tegelijkertijd met de discontoverhoging werden aangekondigd, dienen om een geleidelijke omzetting van schatkistpapier uit de bankportefeuilles in handelscredieten te verhinderen. Juist de geleidelijkheid dezer processen is echter oorzaak, dat ook in dit opzicht met of zonder credietbeperking geen grote veranderingen op de geldmarkt waren of zijn te verwachten.

De gebruikelijke ultimoverkraping, welke gedurende de verslagweek plaatsvond, was van zeer lichte aard. Op 29 September werd de callgeldrente verhoogd tot 1 pCt, terwijl het disconto voor zeer kortlopend papier een fractie steeg.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt heerste gedurende het grootste gedeelte van de verslagweek een weinig optimistische stemming, zoals wel uit de onderstaande index- en koerscijfers blijkt. Bij maatregelen als gedurende de verslagweek aangekondigd, is wellicht de psychologische indruk die zij wekken belangrijker dan de effectiviteit van de wijzigingen in de discontovoet en de credietverlening door de banken. Het eerste gevolg was inderdaad, dat men het woord „inflatie” minder hoorde noemen, hetgeen tot een voorzichtige stemming ter beurze aanleiding gaf.

De verzachting van de dividendstop werd deze week door de Eerste Kamer aanvaard, met het ministeriële commentaar, dat te zijner tijd handhaving van de (verzachte) dividendstop in het voornemen ligt, indien de loonstop dan nog geldt. Ook hier spelen psychologische overwegingen de hoofdrol. In wezen zijn hier niet de gevolgen van een algehele opheffing van de dividendstop zelve in het geding, doch de indruk, die dit bij de arbeiders zou wekken.

De obligatiemarkt onderging, zoals uit de onderstaande koersen blijkt, geen invloed van de discontoverhoging. Ook hier hangt het koersniveau, dus de rentestand, af van de inzichten van het Ministerie van Financiën en er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen, dat deze de afgelopen week een wijziging zouden hebben ondergaan.

	22 Sept. 1950	29 Sept. 1950
Aand. indexcijfers		
Algemeen	156,3	155,0
Industrie	220,1	218,6
Scheepvaart	163,7	161,9
Banken	125,0	125,2
Indon. aandelen	58,3	57,1
Aandelen		
A. K. U.	174½	172½
Philips	232	231½
Unilever	230	224½
H.A.L.	172	170½
Amsterdam Rubber	139½	135
H.V.A.	126½	120½
Kon. Petroleum	299	296½

	22 Sept. 1950	29 Sept. 1950
Staatsobligaties		
2½ pCt N.W.S.	797 ⁷ / ₁₆	799 ⁹ / ₁₆
3—3½ pCt 1947	971 ¹ / ₁₆	971 ⁸ / ₈
3 pCt Invest. Certif.	971 ⁸ / ₈	973 ¹⁶ / ₁₆
3 pCt Dollarlening	981 ¹⁵ / ₁₆	981 ¹⁵ / ₁₆
	J. C. B.	

IN- EN UITVOER VAN INDONESIA¹⁾.

Tijdvak	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	Waarde in miljoenen guldens
Totaal 1938	2.002	478	10.944	658	+ 180
Totaal 1947	909	754	1.112	332	- 122
Totaal 1948	2.134	1.134	5.219	1.040	- 494
Mei	210	106	631	99	- 7
Juni	131	120	734	130	+ 10
Juli	379	142	574	94	- 48
Aug.	310	156	759	141	- 15
Sept.	282	134	624	125	- 9
Oct.	169	106	326	79	- 27
Nov.	176	112	1.112	170	+ 58
Dec.	485	133	713	169	+ 36
1950 Jan.	241	60	520	113	+ 53
Febr.	143	82	509	108	+ 26
Mrt.	227	144	698	202	+ 58
Apr.	242	278	720	317	+ 39
Mei	152	275	719	401	+ 126
Juni	227	345			

STATISTIEKEN.

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

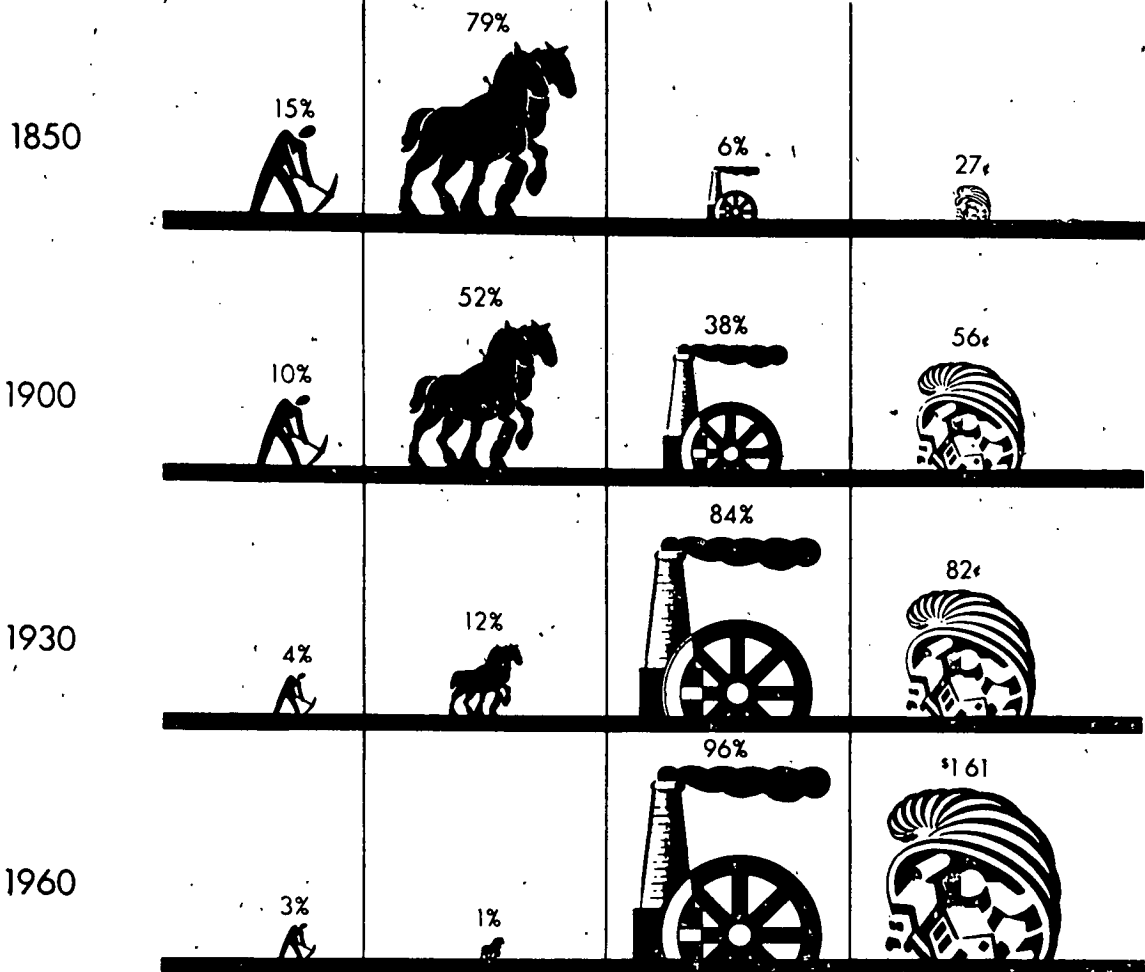
Data	Metaal-voorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voor-schotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.463,7
31 Aug. 1950	6.144,5	360,0	108,3	41,3	4.289,9	2.186,8
7 Sept. 1950	6.146,3	344,5	117,4	41,3	4.232,2	2.249,3
15 Sept. 1950	6.144,3	337,9	117,4	41,3	4.210,3	2.265,1

¹⁾ Bron: Centraal Kantoor van de Statistiek.

GRAFIEKEN.

DE TECHNISCHE ONTWIKKELING IN DE VERENIGDE STATEN.

MEN + ANIMALS + MACHINES = GOODS PER HOUR

-In 1850 leverden mensen en dieren tezamen 94 pCt van de energie voor de Amerikaanse productie. Per uur werden in dat jaar goederen geproduceerd, die, uitgedrukt in de koopkracht van de dollar in 1947, een waarde hadden van 27 Scent. Sedertdien is het aandeel van de machines

in de energievoorziening voortdurend gestegen. Tegen 1960 zal dit aandeel vermoedelijk niet minder dan 96 pCt bedragen. De goederenwaarde per uur zal dan ongeveer zesmaal zo groot zijn als in 1850, nl. \$ 1,61.

Bron: „The Twentieth Century Fund, annual report 1949”

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoed bij correspondenten in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Voorschotten in rek. crt (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	153.109	2.744.151
21 Aug. '50	886.072	320.159	904.774	51.553	2.824.438
28 Aug. '50	886.369	341.414	895.699	54.449	2.846.518
4 Sept. '50	886.641	305.337	950.193	50.840	2.873.000
11 Sept. '50	886.912	338.902	927.352	52.994	2.818.903
18 Sept. '50	887.245	298.466	973.025	50.546	2.773.298
25 Sept. '50	889.492	335.456	964.666	54.274	2.757.921
2 Oct. '50	889.812	342.422	908.469	85.880	2.823.851

Saldi in rekening courant

Data	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46						
21 Aug. '50	310.563	1162.059	1.639	53.079	495.578	384.697
28 Aug. '50	280.918	1209.584	1.637	48.855	507.664	338.792
4 Sept. '50	212.995	1209.584	1.635	44.312	545.025	371.260
11 Sept. '50	269.782	1209.584	1.633	51.825	553.166	369.572
18 Sept. '50	271.260	1209.584	1.633	47.208	563.281	397.847
25 Sept. '50	257.542	1209.569	1.631	50.534	584.146	406.934
2 Oct. '50	174.579	1346.451	1.619	48.759	599.518	287.157

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Verplichtingen	15 Sept. 1950	7 Sept. 1950
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank	f 256.280.120,52	f 269.015.789,51
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten	„ 36.722.058,95	„ 31.196.167,31
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 413.725.158,61	„ 401.703.114,11
Voorschotten op ult. Aug. resp. Juli 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op: V.S. Indonesië	„ 53.455.002,15	„ 53.455.002,15
Suriname	„ 11.720.672,36	„ 12.299.163,20
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 501.688.022,30	„ 508.182.129,89
Vorderingen		
Voorschot door De Nederlandse Bank verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandse Bank in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandse Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1961.986.800,—	f 1952.888.400,—
Schatkistpromessen bij De Nederl. Bank ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	„ 1350.000.000,—	„ 1350.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank js geplaatst nihil) f 5 275,2 mln w.o. garantie Bretton Woods f 1.245 mln.	„ 4030.200.000,—	„ 4094.900.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 133.168.047,—	„ 134.601.544,—
Schuld op ult. Aug. resp. Juli '50 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 168.538.086,14	„ 160.906.799,31
Schuld in rek. courant aan: V.S. Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 12.393.111,14	„ 12.118.063,64
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 6.013.525,34	„ 30.818.959,27
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 367.445.599,70	„ 329.079.771,17
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 1161.481.128,58	„ 1164.186.303,35

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 2 October 1950.

Activa.

Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —	Bijbank —	Agentsch. „ 1.000.—	f 1.000.— ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuld-brieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4 ^o , van de Bankwet 1948)	—	—	—	—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	—	—	—	1.350.000.000,—
Voorschotten	Hoofdbank f 65.255.282,94 ²⁾	—	—	—
in rek. crt.	—	—	—	—
op onderpand	—	—	—	—
(incl. beleningen)	Bijbank „ 2.149.472,78	—	Agentsch. „ 18.474.881,01	—
	f 85.879.636,73	—	—	—
Op effecten enz.	„ 84.239.323,69 ²⁾	—	—	—
Op goederen en celen	„ 1.640.313,04	—	—	85.879.636,73 ²⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	—	—	—	—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	—	—	—	1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:	—	—	—	—
Gouden munt en gouden muntmateriaal	„ 873.101.768,83	—	—	—
Zilveren munt enz.	„ 16.709.777,37	—	—	889.811.546,20
Papier op het buitenland	„ f 342.422.048,74	—	—	—
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„ 907.121.520,94	—	—	—
Buitenlandse betaalmiddelen	„ 1.347.822,95	—	—	1.250.891.392,63
Vorderingen in guldens op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	—	—	—	374.713.278,26
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds	—	—	—	134.105.775,83
Gebouwen en inventaris	—	—	—	1.500.000,—
Diverse rekeningen	—	—	—	393.003.714,37
	—	—	—	f 5.979.906.344,02

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 18.418.854,74
Bijzondere reserves	„ 69.951.000,39
Pensioenfonds	„ 24.450.265,51 ¹⁾
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	„ 1.502.725,68
Bankbiljetten in omloop (oude uitgifte)	„ 58.886.595,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	„ 2.823.850.825,—
Bankassignaties in omloop	„ 2.021.111,77
Rekening courant saldo's:	
's Rijks Schatkist	f 174.579.400,24
's Rijks Schatkist, bijzondere rekening	„ 1.346.451.186,47
Geblokkeerde saldo's	„ 1.619.493,54
Saldo's van banken in Nederland	„ 48.759.032,93
Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	„ 599.518.050,76
Andere vrije saldo's	„ 287.156.612,90
	„ 2.458.083.776,84
Crediteuren in vreemde geldsoort	„ 39.708.032,32
Diverse rekeningen	„ 463.033.156,77
	f 5.979.906.344,02

¹⁾ Waarvan schatkistpapier, rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) „ 31.623.900,—
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 133.506.203,50

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
17 Aug. 1950	22.710	22.190	256	18.394
24 Aug. 1950	22.570	22.050	253	18.577
31 Aug. 1950	22.515	21.996	249	18.584
Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
17 Aug. 1950	22.820	18.407	717	16.298
24 Aug. 1950	22.810	18.277	562	16.442
31 Aug. 1950	22.877	18.265	676	16.285

MAISAREAAL EN -PRODUCTIE ¹⁾.

Continent en land	Areaal (mln acres)				Productie (mln bushels)			
	Ge-middelde 1935-'39	Ge-middelde 1940-'44	1948	1949 ²⁾	Ge-middelde 1935-'39	Ge-middelde 1940-'44	1948	1949 ²⁾
Noord-Amerika ³⁾	103,3	101,4	99,3	99,8	2.435,0	2.985,0	3.860,0	3.535,0
w.v. Mexico	7,5	8,8	9,2	9,1	17,5	80,7	111,5	90,5
Ver. Staten	92,7	89,0	86,1	86,7	2.315,6	2.846,3	3.681,8	3.377,8
Europa ³⁾	29,8	27,9	28,5	29,7	697,0	622,0	680,0	660,0
w.v. Italië	3,6	3,4	3,3	3,3	113,0	96,4	102,0	106,3
Roemenië	9,9	8,3	—	—	172,0	150,0	—	—
Joegoslavië	6,6	6,8	—	—	176,6	159,0	—	—
U.S.S.R. (Europa Azië)	10,0	—	8,5	8,5	170,0	—	135,0	140,0
Azië ³⁾	32,9	39,7	35,2	35,7	610,0	695,0	585,0	595,0
w.v. China	12,0 ⁵⁾	14,2	12,3	12,3	262,0 ⁵⁾	282,6	260,2	255,2
India	5,5 ⁵⁾	5,6	7,5	7,5	67,2	74,2	70,5	82,7
Java en Madoera	5,2	5,2	—	—	80,0	82,2	—	—
Afrika ³⁾	18,2	19,3	18,1	17,9	255,0	240,0	250,0	245,0
w.v. Egypte	1,6	1,8	1,6	1,6	63,2	56,7	54,9	50,0
Zuid-Afrika	7,0	7,7	6,1	6,1	80,1	71,7	72,1	72,0
Zuid-Amerika ³⁾	24,9	22,6	22,2	19,5	575,0	530,0	475,0	365,0
w.v. Argentinië	10,8	8,2	6,5	4,5	302,0	259,4	180,0	80,0
Brazilië	10,0	10,2	10,9	—	215,2	207,4	217,0	—
Oceanië	0,3	0,3	0,2	0,2	7,5	8,0	5,7	6,5
Geschat Wereldtotaal ³⁾	220,4	218,3	212,0	211,3	4.755,0	5.180,0	5.990,0	5.550,0

Bron: „U.S. Department of Agriculture“.

¹⁾ De vermelde jaren hebben betrekking op oogstjaren op het Noordelijk halfrond.²⁾ Geschatte totaalcijfers voor de landen van het Noordelijk halfrond en voorlopige schattingen voor de landen van het Zuidelijk halfrond.³⁾ Geschatte totaalcijfers inclusief schattingen van ontbrekende gegevens voor vermelde landen en voor andere niet vermelde landen.⁴⁾ Taxaties voor gebieden, die gegevens hebben bekendgemaakt.⁵⁾ Gemiddelde over minder dan 5 jaren.

AANTAL SCHAPEN EN WOLPRODUCTIE IN DE WERELD.

Landen	Aantal schapen ¹⁾ (in mln)			Productie van ruwe wol ²⁾ (in mln Engelse ponden)			
	1938-'39	1947-'48 ³⁾	1948-'49 ³⁾	Ge-middelde 1934-'38	1947-'48	1948-'49 ³⁾	1949-'50 ³⁾
Australië	111,1	102,6	108,7	995	973	1.025	1.090
Nieuw Zeeland	31,9	32,5	32,8	300	362	367	365
Unie van Zuid-Afrika ⁴⁾	39,0	30,7	32,6	261	216	229	205
India	44,0	50,0	50,0	96	55	55	55
Pakistan					24	24	24
Verenigd Koninkrijk	26,8	16,7	18,2	111	71	72	75
Canada	3,0	2,7	2,3	18	14	12	10
Eire	3,2	2,1	2,1	17	13	12	15
Verenigde Staten	51,3	34,8	31,7	451	325	296	265
Argentinië	45,9 ⁵⁾	—	52,0	376	495	460	495
Sovjet-Unie	80,0	65,0	—	210	240	260	280
Uruguay	19,9 ⁶⁾	—	22,0	114	150	150	150
Frankrijk	9,9	7,4	7,5	53	32	35	37
Roemenië	12,8	7,1	—	45	26	30	32
Spanje	20,0 ⁶⁾	22,5	19,0	72	75	75	77
Turkije	23,1	24,6	25,8	52	71	75	77
Duitsland	4,8	2,1 ⁷⁾	2,2 ⁷⁾	39	9 ⁷⁾	10 ⁷⁾	8 ⁷⁾
Italië	9,5	9,5	9,4	31	30	32	35
Brazilië	14,1	—	—	39	48	45	47
Joegoslavië	10,1	—	—	33	30	30	32
Frans Marokko	10,2 ⁸⁾	7,4	8,5	42	25	26	28
Chili	5,7	—	6,8	33	32	35	35
Totaal (incl. overige landen)	743,0	686,0	704,0	3.788	3.705	3.753	3.833

WERELDPRODUCTIE VAN WOL NAAR SOORTEN.

Soorten	Mln Engelse ponden ruwe wol				Percentage van de totale productie			
	Ge-middelde 1934-'38	1947-'48	1948-'49 ¹⁾	1949-'50 ¹⁾	Ge-middelde 1934-'38	1947-'48	1948-'49 ¹⁾	1949-'50 ¹⁾
Merino	1.393	1.212	1.255	1.284	37	33	33	33
Crossbred	1.598	1.702	1.695	1.723	42	46	45	45
Andere soorten	797	791	803	826	21	21	22	22

Bron: „Commonwealth Economic Committee“.

— betekent: geen gegevens beschikbaar.

¹⁾ Voorlopige cijfers.²⁾ Voor landen van het Zuidelijk halfrond hebben de cijfers over het algemeen betrekking op het midden van het vermelde productie-seizoen. Voor landen van het Noordelijk halfrond, behalve de Verenigde Staten, hebben de cijfers betrekking op het eerste van de beide vermelde jaren. Omdat er op verschillende manieren geteld is, zijn de cijfers voor diverse landen niet geheel vergelijkbaar.³⁾ Voor die landen van het Noordelijk halfrond, waar de productie over een kalenderjaar is berekend, hebben de cijfers betrekking op het eerste van de beide vermelde jaren.⁴⁾ Cijfers voor Zuid-Afrika excl. aantal schapen van Basutoland en Zuid-West-Afrika, maar incl. schattingen van de wolproductie in deze gebieden.⁵⁾ 1937-'38. ⁶⁾ 1936. ⁷⁾ Alleen Bizonië.

◆ Voor kantoor of bedrijf ◆

Vraag en Aanbod inzake Kantoorbehoeften, Brandkasten, Machines, Gebouwen, Industrierterreinen, enz.

Vestigt U in Venray

De plaats voor Uw industrie
Bouwrijpe industrierterreinen aan grote
verkeersweg gelegen verkrijgbaar
Voldoende arbeidersreserve aanwezig

Wendt U om inlichtingen tot de Gemeente,
Telefoon K. 4780, no. 241.

◆ Vacatures ◆

Het BUREAU VOOR GROEPSVERZEKERING
van de Nationale Levensverzekering-Bank N.V.
en de Nederlanden van 1845 vraagt een

Assistent van de Directeur

Leeftijd ca. 30 jaar. Algemeen ontwikkeld (bij
voorkeur academisch gevormd). Ervaring op het
gebied van sociale voorzieningen gewenst.

Uitvoerige sollicitaties te zenden aan de
Directie van de Nationale Levensverzekering-
Bank N.V., Postbus 796, Rotterdam.

◆ Beschikbare krachten ◆

Accountant-Bedrijfseconoom

met langdurige ervaring zoekt opname in accountants-
kantoor of belastingadviesbureau, bij voorkeur daar
waar opvolger ontbreekt of samenwerking wordt gezocht
teneinde praktijk verder uit te breiden. Br. onder no.
ESB 1845, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

◆ Diversen ◆

MIDDENSTANDS- WONINGEN

in villapark te Zandvoort,
binnen 2 mnd. te aanvaarden.
Vestigingsverg. en vrije be-
woning-verzekerd, ook met
Rijksfinanciering. Eigen ka-
pitaal vanaf f 6000.—. Reeds
gebouwde woningen te be-
zichtigen. Inl. Haltestraat 52,
Zandvoort.

SCHAKEL

in voorkomende gevallen
DEZE RUBRIEK IN!

Maakt gebruik van de rubriek „Vacatures” voor het
oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het
aantal reacties, dat deze annonces tengevolge hebben
is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk: omdat
er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet
regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

★
OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION

★
Contains most complete range of
British economic and financial statisti-
cs published in any weekly journal

★
World wide circulation

★
Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33,40)

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Eko-
nomie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar,
voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de
tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel
of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige
landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden
beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangelegende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzee-
dijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de
Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven
op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht
voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.